

VALVONTASUUNNITELMA

POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS

Onnettomuuksien ehkäisy

Hyväksytty 12.12.2024 otettavaksi käyttöön 1.1.2025 alkaen

Jukka Koponen
pelastusjohtaja

Jani Kuutsa

vs. riskienhallintapäällikkö

Pvm.	Nimi	Muutos
21.3.2012	Ilkka Itkonen	Aluepelastuslautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelma (kokous 21.3.2012)
1.12.2013	Ilkka Itkonen, Paavo Tiitta	Päivitykset vuodelle 2014 (valvontavälitaulukko, maksullisuus)
4.12.2014	Ilkka Itkonen, Paavo Tiitta	Kumppanuusverkoston valvontasuunnitelma työryhmän ohjeen päivitys, valvontavälitaulukko, maksullisuus 2015
2.7.2015	Hannu Korhonen, Paavo Tiitta	Palotarkastusohjelman ja Rakennusvalvontatietojen päivitys tavoitteisiin vuodelle 2015, tekstiosan päivitys, valvontavälitaulukon tarkastelu vuodelle 2016
9.7.2015	Hannu Korhonen, Valtteri Korhonen, Jari Myllylä	Lakiasioiden kirjaamisen tarkastus ja korjaus. Tekstiosan päivittäminen.
19.8.2015	Paavo Tiitta, Ilkka Itkonen, Mikko Luukkonen, Valtteri Korhonen, Pasi Saarinen	Tarkennettu valvontakäynneillä tarkastettavia asiakokonaisuuksia. Valvontatehtävien terminologiaselvitys lisätty. Tarkennettu asiakirjavalvonnan sisältöä ja valvonnan toteutusta. Tarkennettu valvontavälin määrittämistä. Lisätty viranomaisten yhteistyötä koskevia työtehtäviä. Tarkennettu erityisen palotarkastuksen suorittamista. Päivitetty kemikaalivalvonnan asetusmuutoksien vaatimat asiakokonaisuudet.
30.3.2017	Paavo Tiitta, Mikko Luukkonen, Valtteri Korhonen	Päivitetty 8.6 ja 11.2
12.1.2018	Paavo Tiitta, Ilkka Itkonen	Päivitetty valvontataulukot sekä turvallisuusviestinnän, nuohouksen, riskiruutujen ylimääräisten palotarkastusten, omavalvonnan, kotihoidon ja onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyön tekstejä
7.1.2019	Paavo Tiitta, Ilkka Itkonen	Tekstimuutoksia määritelmiin, palotarkastuspöytäkirjan käsittelyyn, kuulemiseen, nuohoukseen ja nuohoojan tekemiin vikailmoituksiin, erityisen palotarkastuksen suorittamiseen, rakennusvalvontaviranomaisen yhteistyöhön, hätäkeskuslaitoksen yhteistyöhön, omavalvonta käsitteen muutokseen ja valvontasuunnitelman laadintaan vaikuttavien lakien/asetusten muutoksien esittäminen. Perusteet palotarkastusten ABC- käsikirjan käyttöönotosta ja hallintolain tarkempien velvoitteiden käyttöönotosta. Palotarkastusmäärien päivittäminen vuodelle 2019.
11.1.2019	Paavo Tiitta, Ilkka Itkonen	Tekstimuutoksia määritelmiin, palotarkastuspöytäkirjan käsittelyyn, kuulemiseen, erityisen palotarkastuksen suorittamiseen, rakennusvalvontaviranomaisen yhteistyöhön ja hätäkeskuslaitoksen yhteistyöhön.
9.12.2019	Paavo Tiitta, Ilkka Itkonen, Ilpo Pitkänen	Tekstitarkennuksia kumppanuusverkoston valvonnan työryhmien mukaan, valvontataulukko 2020 9.12.2019 tilanteen mukaan

23.11.2020	Roni Räsänen, Hannu Korhonen	Tekstimuutoksia kemikaalikohteiden valvonta osioon ja paloriski-ilmoituksiin liittyviin tarkastuskäynteihin. Lisäksi muutama muu pienempi päivitys.
11.11.2021	Roni Räsänen, Hannu Korhonen, Valtteri Korhonen, Tiina Hirvonen, Lauri Holappa	Korjauksia, tekstimuutoksia määritelmiin, lukujen 12 ja 15 sekä liitteiden päivittäminen, käsittely riskienhallintatiimissä
16.11.2021	Ilpo Pitkänen	Valvontakohteiden määrät luokittain 2022
26.10.2022	Roni Räsänen	Korjauksia, tekstimuutoksia määritelmiin
14.11.2022	Roni Räsänen, RH-tiimi	Käsittely riskienhallintatiimissä
27.11.2022	Roni Räsänen	Korjauksia, tekstimuutoksia määritelmiin
6.10.2023	Tiina Hirvonen, RH-tiimi	käsittely riskienhallintatiimissä
19.10.2023	Tiina Hirvonen, Jani Kuutsa	Korjauksia, tekstimuutoksia, tarkennuksia
29.11.2024	Jani Kuutsa	Valvontasuunnitelman kokonaisvaltainen päivitys lainsäädännöllisesti ja OE palveluiden osalta ajantasaiseksi.

Sisällys

1 VALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS	6
2 KÄYTETYT TERMIT	7
3 VALVONTASUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN	10
4 VALVONTATOIMENPITEIDEN MAKSULLISUUS.....	11
5 VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU	11
5.1 Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen sekä tiedonsaantioikeus.....	12
5.2 Valvontakäyntien suunnittelu.....	12
5.3 Valvontakäyntien vaihtuva teema	13
5.4 Valvontatoimenpiteistä ilmoittaminen.....	13
6. VALVONTAREKISTERI	13
6.1 Tilastointi	14
6.2 Palotarkastuspöytäkirja ja niiden käsittely	14
6.3 Valvontatietojen ja luottamuksellisten tietojen käsittely.....	16
6.4 Asiakirjojen pyytäminen ja luovutus.....	16
7 ASIAKIRJAVALVONTA	17
7.1 Poistumisturvallisuuspalvelusten valvonta	17
7.2 Pelastussuunnitelmien valvonta	19

7.3 Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat	20
7.4 Valvontatoimintaan liittyvät kohteen huolto- ja kunnossapito ym. asiakirjat.....	21
7.5 Nuohoojien vikailmoitukset.....	22
8 MÄÄRÄAIKAINEN VALVONTA JA VALVONTAKOhteET	23
8.1 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin muuttaminen	24
8.2 Yritysten, laitosten ja vastaavien kohteiden valvontakäynnit (A1- A6)	25
8.3 Asuin- ja vapaa-ajanrakennukset ja niihin verrattavien valvontakohteiden valvontakäynnit (A7-A8) ..	25
8.4 Vuoden 2025 tarkastettavien valvontakohteiden määrä	26
9 KORJAUSMÄÄRÄYKSET, JÄLKIVALVONTA JA HALLINTOPAKKOKEINOT	27
9.1 Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen.....	27
9.2 Korjausmääräysten suorittamisen valvonta (jälkivalvonta).....	27
9.3 Hallintopakkokeinot ja pelastusrikkomus.....	28
10 EPÄSÄÄNNÖLLISESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET.....	29
10.1 Erityiset palotarkastukset ja ennakkokatselmus	29
10.2 Ylimääräiset palotarkastukset	30
11 PALORISKI-ILMOITUKSET JA ONNETTOMUUSKEHITYKSEN SEURANTA	30
11.1 Paloriskitarkastukset.....	31
12. PÄIVYSTÄVÄ PALOTARKASTAJA	31
13. TURVALLISUUSVIESTINTÄ	32
14 KEMIKAALITURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN VALVONTA	32
15 PALONTUTKINTA.....	32
16 VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN JA TAHOJEN KANSSA	33
16.1 Turvallisuus ja kemikaalivirasto	33
16.2 Rakentamisen ja suunnittelun ohjaus (kaavoitus asiat)	34
16.3 Rakentamisen ja suunnittelun ohjaus (kuntien rakennusvalvontaviranomaiset)	35
16.4 Rakentamisen ja suunnittelunohjaus (ulkoiset asiakkaat).....	36
16.5 Poliisi.....	37
16.6 Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimi sekä ympäristöterveydenhuolto	37
16.7 Sosiaali- ja terveystoimen valmiuskeskus.....	38
16.8 Yleiset palvelut/Alueen ensihoitopalvelut.....	38
16.9 Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI).....	38
16.10 Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)	39

16.11 Kuntien ympäristöviranomaiset	39
16.12 Hätäkeskuslaitos	40
16.13 Tarkastuslaitokset.....	40
16.14 Muut yhteistyötahot.....	41
17 VALVONTAA SUORITTAVAT VIRANHALTIJAT	41
18 VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	42
19 VALVONTATYÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA	43
20 VALVONTASUUNNITELMAAN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	43
LIITTEET.....	45
Liite 1 Valvontakohteiden tarkastusvälit	45
Liite 2 Turvallisuusviestintäsuunnitelma	45
Liite 3 Kemikaalivalvontasuunnitelma.....	45

1 VALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Pelastuslain 27 § (8.7.2022/616) määrittelee hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät seuraavasti:

27 § (8.7.2022/616) Hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät

Pelastustoimen järjestämisestä hyvinvointialueella säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja pelastustoimen järjestämisestä annetussa laissa.

Hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan:

1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;

2) pelastustoimen valvontatehtävistä;

3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;

4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Pelastuslain 27 § mukaisista tehtävistä pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn toimintoihin sisältyy suoraan kaksi tehtäväaluetta lain neljästä tehtäväalueesta (kts. lihavoidut kohdat). Näitä onnettomuuksien ehkäisyn tehtäviä ovat ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä sekä valvontatoiminta.

Pelastuslain 78 § mukaisesti pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Pelastuslain 79 § mukaisesti pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelmassa on määritettävä suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet sekä kuvattava, miten valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan.

Valvontasuunnitelman tulee perustua hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja muutoinkin, jos tarkistamiseen on erityinen syy. Valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos on sisällyttänyt pelastuslain 27 § mukaisten pelastustoimen ja pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn tehtävien sekä 78 § mukaisen valvontatehtävän kuvauksen kokonaisuudessaan tähän pelastuslain 79 § mukaiseen valvontasuunnitelma dokumenttiin ja tämän dokumentin liitteisiin.

Tämä valvontasuunnitelma perustuu Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen voimassa olevaan palvelutasopäätökseen ja sen osana tehtyyn riskien arviointiin. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma tarkistetaan vähintään vuosittain ja muutoin, jos tarkastamiselle on perusteltu syy. Palvelutasopäätöksen ja sen osana olevan riskien arvioinnin päivitys huomioidaan myös valvontasuunnitelmassa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma toimitetaan päivityksien ja muutoksien yhteydessä tiedoksi Aluehallintovirastolle.

Pelastuslaitos määrittelee valvontasuunnitelmassaan valvonnan toteuttamistavan alueellaan. Valvontasuunnitelma vastaa kysymykseen, kuinka pelastuslaitos tuottaa lainsäädännön mukaiset onnettomuuksien ehkäisyn palvelut. Valvontasuunnitelma täydentää palvelutasopäätöstä. Riskiperusteisuus valvontasuunnitelmassa tulee ilmi siinä, miten valvontaa kohdennetaan, mitä valvontamenetelmää käytetään ja mihin asioihin valvonnassa erityisesti kiinnitetään huomiota.

Laki ei määrittele miten riskienarviointi tulisi suorittaa. Pelastuslaitosten yhteisen valvontasuunnitelmaohjeen mukaan kaikille valvontakohteille tulee määritellä tarkastusvälit riskien arviointiin perustuen. Ohjeen mukaan yksittäisten kohteiden tarkastusvälejä voidaan lyhentää tai pidentää tapauskohtaisesti.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma sisältää erillisinä liitteinä onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisten osa-alueiden; turvallisuusviestinnän ja kemikaalivalvonnan kokonaisuudet. Kyseessä on laajat osa-alueet, minkä perusteella on päädytty kuvaamaan aihe kokonaisuudet selkeinä omina valvontasuunnitelman liitteinä. Näin kyseiset palvelut saadaan kuvattua seikkaperäisemmin ja tuotua esiin onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisten palveluiden laajuus ja osa-alueet.

2 KÄYTETYT TERMIT

Nimike	Määritelmä
Asiakirjavalvonta	Valvontatapahtuma, jonka viranomainen tai toimivaltainen sopimustoimija toteuttaa käytettävissään olevien aineistojen pohjalta.
Paloturvallisuuden itsearviointi	Asiakkaan tekemä itsearviointi kohteensa turvallisuudesta pelastusviranomaisen vakioimalla lomakkeella. Lähtökohtana on pelastusviranomaisen valvontavastuulla olevat asiat.

Kaupan yhteydessä tapahtuvan ilotulitteiden varastoinnin tarkastus	Pelastusviranomaisen suorittamaa valvontaa kaupan yhteydessä tapahtuvan ilotulitteiden varastoinnista.
Jälkitarkastus	Valvontatapahtuma, jonka pelastusviranomainen tekee valvoakseen aiemmin annettuja korjausmääräyksiä. Teknisiä apuvälineitä käyttäen tarkastus voidaan suorittaa myös etävalvontana.
Jälkivalvonta	Jälkivalvonnalla valvotaan, että aiemmin annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Jälkivalvonta tehdään korjausmääräysten määräaikojen umpeuduttua.
Maanalaisen polttoainesäiliön tarkastus	Pelastusviranomaisen tarvittaessa suorittamaa valvontaa tärkeällä pohjavesialueella olevan maanalaisen tai maanalaiseen kammioon sijoitetun öljysäiliön asentamisesta.
Pyydetty palotarkastus	Kiinteistön omistajan tai haltijan pyynnöstä suoritettava palotarkastus tehdään aina pelastusviranomaisen harkinnan mukaan, ks. ylimääräinen palotarkastus.
Valvontaväli	Valvontaväli on ajanjakso, joka on riskien arviointiin perustuen määritelty kohteen määräaikaisten palotarkastusten väliseksi ajaksi.
Valvontakohte	Palotarkastusohjelmistossa valvontakäynti kohdennetaan yleensä kiinteistöön. Esim. kauppakeskus on yksi kohde eikä kiinteistössä toimivien toiminnanharjoittajien määrä.
Yhdistetty tarkastus	Valvontakäynti, jolla sama pelastusviranomainen tarkastaa samalla kertaa kohteen pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain perusteella.
Yhteistarkastus	Valvontakäynti, jossa kahden tai useamman eri viranomaisen edustajat suorittavat samalla tarkastuskäynnillä valvontakohteessa tarkastuksensa samanaikaisesti.
Yleinen palotarkastus = määräaikainen valvontakäynti	Valvontasuunnitelman mukaisin määrävälein tehtävä pelastusviranomaisen valvontakäynti, josta käytetään myös nimikettä yleinen palotarkastus.
Yleisötilaisuuden palotarkastus	Pelastusviranomaisen yleisötilaisuuden dokumenttien ja arvioidun riskin perusteella ennen yleisötilaisuuden alkamista suorittama valvontakäynti, jossa tarkastetaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt.

Ylimääräinen palotarkastus	Pelastusviranomaisen harkinnan mukaan suorittava valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu tai kohdennettu valvontasuunnitelmassa.
Öljylämmityslaitteiston käyttöönotto	Pelastusviranomaisen suorittama öljylämmityslaitteiston käyttöönottotarkastus. Käyttöönottotarkastus tulee suorittaa kolmen kuukauden sisällä laitteiston käyttöönottamisesta. Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) 39 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on ilmoitettava pelastusviranomaiselle myös sellaisen sumutuspolttimella varastetun öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta, joka ei ole edellyttänyt 32 §:n mukaista ilmoitusta.
Hallintopakko	Viranomaisen toimivaltaan kuuluva julkisen vallan käyttämistapa, johon viranomaisen voi turvautua saadakseen hallintopäätöksen kohteen noudattamaan lakia, lain nojalla annettua määräystä tai hallintopäätöksessä määriteltyjä velvoitteita, kieltoja tai rajoituksia. Hallintopakkokeinoja ovat kiinteä uhkasakko, juokseva uhkasakko ja teettämisuhka.
Hallintopäätös	Viromainen päättää hallintoasian käsittelyn tekemällä hallintopäätöksen. Hallintopäätöksen tehdessään viromainen soveltaa lainsäädäntöä yksittäistapaukseen. Pelastusviranomaisen yleisin käyttämä hallintopäätös on palotarkastuspöytäkirja.
Paloriskiasunto	Asunto, josta pelastusviromainen on vastaanottanut pelastuslain (379/2011) 42 § mukaisen ilmoituksen ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä ja jonne on tarpeen suorittaa ilmoitukseen perustuvia valvontatoimia.
Tarkastus rakennushankkeen aikana/ Erityinen palotarkastus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä valvontakäynti, jonka rakennusvalvontaviromainen ja pelastusviromainen on arvioineet tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi.
Rakennuksen käyttöönottokatselmus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä rakennusluvassa määritelty rakennusvalvontaviranomaisen valvontakäynti, johon voi osallistua muita viranomaisia.
Kuulemispöytäkirja	Valvontakäynnin jälkeen kirjoitettava pöytäkirja, joka toimitetaan asiakkaalle kuulemista varten kahden viikon kuluessa. Ennakoiva toimenpide ennen virallista päätöspöytäkirjaa (palotarkastuspöytäkirja).
Kuuleminen	Palotarkastuspöytäkirjaluonnos toimitetaan asiakkaalle kuulemista varten, kuulemisaikana käytetään pääsääntöisesti vähintään kahta viikkoa. Asiakkaan toimittaman selvityksen jälkeen kirjoitetaan varsinainen lopullinen palotarkastuspöytäkirja eli hallintopäätös.

Palotarkastuspöytäkirja	<p>Kuulemisen jälkeen kirjoitettava valituskelpoinen pöytäkirja, joka toimitetaan asiakkaalle kahden viikon kuluessa.</p> <p>Pöytäkirjassa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut.</p> <p>Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015) 37 §:n mukaisesti kemikaaliturvallisuuslain 27 a §:n 2 momentissa mainitusta tarkastuksesta laadittava pöytäkirja.</p>
Toiminnanharjoittaja	<p>Oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, jolla on tosiasiallinen määräysvalta toiminnassa ja joka harjoittaa toimintaa kiinteistössä. Toiminnanharjoittaja voi olla eri kuin omistaja.</p>

3 VALVONTASUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN

Pelastuslaitoksen velvollisuus tiedottaa toiminnastaan ja siten myös valvontasuunnitelmasta perustuu hyvinvointialuelakiin (611/2021, 34 §), lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, 20 §) ja hallintolakiin (434/2003, 39 §).

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelma on julkinen. Valvontasuunnitelman sisällön ja perusteiden osalta tiedotuskanavana on pelastuslaitosten yhteinen kansallinen internet- sivu, jossa Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on oma sivusto, jonka sisältöä pelastuslaitos ylläpitää. Verkkosivujen kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät halutessaan tutustumaan valvontasuunnitelmaan.

Valvontasuunnitelmasta tiedottamisen lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee laaja-alaista tiedottamista onnettomuuksien ehkäisyn toiminnoista pelastuslaitoksen viestinnän sekä viranomaisyhteistyön avulla. Tiedottamista ja viestintää tehdään suunnitellusti, esim. lämmityskauden alkaessa tulisijojen nuohouksesta viestien. Lisäksi suunnittelemtomaan onnettomuuksien ehkäisyn viestintätarpeeseen reagoidaan ja viestitään tarvittaessa, jos se on tarpeellista asian laajuus huomioiden. Valvontasuunnitelma on lisäksi tarvittaessa nähtävissä pelastuslaitoksen toimipisteissä.

Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa. Valvontasuunnitelma toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle (Pelastuslaki 379/2011, 79 §).

4 VALVONTATOIMENPITEIDEN MAKSULLISUUS

Pohjois-Savon pelastuslaitos perii maksun pelastuslain 379/2011 96 § mukaisesti valvontasuunnitelman mukaisista valvontatoimenpiteistä. Taksoista päättää aluevaltuusto vuosittain hyvinvointialueen asiakasmaksuista päättämisen yhteydessä. Taksapäätös on nähtävillä pelastuslaitoksen internet-sivuilla ja lisätietoja taksasta antavat tarvittaessa pelastuslaitoksen viranhaltijat. Taksapäätöksessä on esitetty maksuttomat ja maksulliset valvontakäynnit ja muut valvontasuoritteet.

Pelastuslain 96 § 4 momentin nojalla maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa enintään korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksun määräytymisen perusteena olevan palvelun saamisesta. Viivästyskoron sijasta viranomaisen voi periä viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

5 VALVONTATOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontatoimenpiteet suunnitellaan ottaen huomioon seuraavat hyvän hallintotavan periaatteet:

- **Yhdenvertaisuusperiaate** edellyttää, että hallinnossa asioivia kohdellaan tasapuolisesti.
- **Suhteellisuusperiaate** edellyttää, että julkista valtaa käytettäessä otetaan huomioon kohtuullisuuden vaatimus.
- **Objektiviteettiperiaate** edellyttää, että viranomaisen toimintaan eivät vaikuta epäasialliset vaikuttimet ja että viranomaisen toiminta aina on puolueetonta ja myös vaikuttaa sellaiselta kansalaisen näkökulmasta.
- **Luottamuksensuojaperiaatteen** mukaan hallinnon asiakkailta on oikeus odottaa ennakoitavaa ja johdonmukaista ratkaisulinjaa, joka ei yllätyksellisesti tai takautuvasti muutu.
- **Tarkoitussidonnaisuuden periaate** edellyttää yleisesti, että viranomaiselle lainsäädännöllä annettua julkista valtaa käytetään siihen tarkoitukseen, johon se on tarkoitettu.
- **Julkisuusperiaate** on keskeinen hyvän hallinnon vaatimus.
- **Palveluperiaate** edellyttää, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja asioimista koskevaa tarpeellista neuvontaa, viranomaisen tiedottaa palveluista ja yksilöiden oikeuksista niihin, ja että hallinto on kuitenkin tuloksellista, tehokasta ja joustavaa.

5.1 Palotarkastuksen ja muun valvontatehtävän toimittaminen sekä tiedonsaantioikeus

Pelastuslain 78 § mukaista valvontatehtävää suorittaessaan pelastusviranomainen saa pelastuslain 80 § (8.7.2022/616) mukaisesti suorittaa palotarkastuksen rakennuksessa ja rakennelmassa, niihin kuuluvissa huoneistoissa ja asunnoissa sekä muissa kohteissa.

Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin ja kohteisiin. Tarkastettavan kohteen edustajan on esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Edellä mainittu palotarkastuksen suorittajan oikeus ei koske pelastuslain 83 § (8.7.2022/616) mukaisesti sellaisia Puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden valvontatehtävästä Puolustusvoimat on hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista.

Tarkastustoiminnasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusministeriön asetuksella. Pelastuslaitos tekee yhteistyötä valvonnan osalta Puolustusvoimien kanssa.

Kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on pyynnöstä toimitettava hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle maksutta 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma, 22 b ja 22 c §:ssä tarkoitettu suunnitelma ja mahdolliset muut sellaiset kohteen palo- ja poistumisturvallisuudesta laaditut asiakirjat, joita hyvinvointialueen pelastusviranomainen tarvitsee 78 §:n mukaisessa valvontatehtävässään.

Kiinteistön omistajat, haltijat ja toiminnanharjoittajat ovat myös muutoin kuin palotarkastuksen yhteydessä velvollisia pyynnöstä toimittamaan hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle maksutta lakisääteisessä valvontatoiminnassa tarvittavia asiakirjoja.

Pelastuslain 89 § (28.12.2018/1353) mukaisesti pelastusviranomaisella on oikeus maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada pelastustoimelle säädettyjen valvontatehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja. Tarkemmin yksilöity listaus tiedoista löytyy 89 §:n sisällöstä.

5.2 Valvontakäyntien suunnittelu

Määräaikaisten valvontakäyntien suunnittelu perustuu ensisijaisesti käytössä olevaan palotarkastusohjelmaan.

Seuraavan tarkastusvuoden suunnittelua tehdään kalenterivuositain edellisen vuoden aikana. Palotarkastusohjelma ohjaa suunnittelua edellisen valvontakäynnin perusteella ja luo automaattisesti ehdotelman suoritteista. Edellisen vuoden suunnittelun ja palotarkastusohjelman antaman ehdotelman lisäksi valvontakäyntien seurantaa ja suunnittelua tehdään säännöllisesti tarkastusvuoden aikana valvonnan vastuuhenkilöiden toimesta.

Suunnittelun yhteydessä tarkastetaan valvontakohteen tietojen oikeellisuus ja tehdään tarvittaessa muutoksia. Valvontakäynnit pyritään suorittamaan tarkastusvuoden aikana suunnitellusti.

Määräaikaisten valvontakäyntien lisäksi suoritettavia valvontakäyntejä ei voida suunnitella tarkasti etukäteen. Nämä valvontakäynnit hoidetaan tilanteen ja tarpeen mukaisesti vastuualueelle nimettyjen henkilöiden tai päivystävän palotarkastajan toiminnan kautta.

5.3 Valvontakäyntien vaihtuva teema

Määräaikaisessa valvonnassa voidaan huomioida ja painottaa vuosittain erilaisia teemoja. Teemoina voivat olla esim. palontutkinnan tietojen perusteella esiin nousseet asiakokonaisuudet, kuten runsaasti tulipaloja tai muita onnettomuuksia aiheuttanut teema. Lisäksi teemana voivat olla erilaiset ajankohtaiset asiat esim. väestönsuojelliset asiat tai sähköturvallisuuden valvonta.

Palontutkinnasta ja onnettomuuskehityksen seurannasta saatavat syötteen huomioidaan ja lisätään tarvittaessa teemoiksi, jos asian laajuus on riittävä valvontakokonaisuuden näkökulmasta.

Määräaikaisessa valvonnassa huomioitavien teemojen lisäksi teemoja voidaan sisällyttää muihin valvontasuoritteisiin. Tästä esimerkkinä voidaan mainita esim. kausiluontoinen myymälävalvonta tai viranomaisyhteistyönä suoritettava ravintolavalvonta.

5.4 Valvontatoimenpiteistä ilmoittaminen

Hallintolain 39 § mukaan viranomaisen suorittamasta valvonnasta riittää ilmoitus asianosaiselle valvontajakohdasta. Lähtökohdana kuitenkin on, että valvonnan ajankohdasta sovitaan kohteen omistajan tai toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Pelastusviranomaisen sopii valvonta-asiasta kohteen todellisen asianosaisen kanssa. Jos asianosaisia on useita, kohteen edustajan hoitaa kaikkien asianosaisten tiedottamisen yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa.

Hyvänä hallinnollisena käytäntönä pidetään, että tarkastusajankohta sovittaisiin vähintään kaksi viikkoa aikaisemmin. Tällä varmistetaan asiakkaalle riittävä aika valmistautua valvontaan sekä oikeiden asianosaisten osallistuminen tarkastukselle. Pelastusviranomaisen pyrkii toiminnassaan noudattamaan soveltuvilta osin kahden viikon käytäntöä. Valvontakäynnin ajankohta voidaan sopia esim. puhelimitse, sähköpostitse, kirjeitse tai suoralla asiakaskontaktilla asianosaisen yhteyshenkilön kanssa.

Pelastusviranomaisen voi suorittaa valvonnan myös ilman ennakoilmoitusta, mikäli ilmoitus vaarantaa valvonnan tarkoituksen toteutumisen (esimerkiksi ravintolatarkastukset tai palo- ja onnettomuusriskistä saadun ilmoituksen perusteella tehtävät tarkastukset).

Laajemmista valvontakokonaisuuksista voidaan lisäksi tiedottaa erikseen asiakkaita esimerkiksi sosiaalisen median kautta esimerkiksi paloturvallisuuden itsearviointilomakkeiden lähettämisen yhteydessä.

6. VALVONTAREKISTERI

Pelastuslaitos pitää pelastuslaissa säädetyn valvontatehtävänsä suorittamiseksi valvontarekisteriä pelastuslain 93 §:n mukaisesti. Valvontarekisterinä toimii pelastuslaitoksen käytössä oleva palotarkastusohjelma.

Yksilöidyt tiedot, joita valvontarekisteriin saa tallentaa on määritelty pelastuslain 93 §:ssä.

Valvontarekisteriin saa tallentaa pelastuslain mukaan esimerkiksi:

- pelastussuunnitelmat
- poistumisturvallisuusselvitysten ja poistumisturvallisuusselvitysten toteuttamismääräysten mukaista valvontaa varten saatuja tietoja
- palotarkastuksessa (80 §) pidettävään pöytäkirjaan merkityt tiedot

Valvontarekisteriin tallennettavista tiedoista ja käytännöistä ohjataan tarkemmin pelastuslaitoksen sisäisillä ohjeilla, lainsäädännön mukaisesti.

6.1 Tilastointi

Riskienhallintapäällikkö ja muut esihenkilöt, joiden tehtäväkuvaan kuuluu valvonnan toteutumisen seuranta tekevät säännöllisesti tilastotarkastelua. Lisäksi valvonnan toteutumista tarkastellaan omavalvonnan, hyvinvointialueen sisäisen valvonnan sekä pelastustoimea valvovan valvontaviranomaisen toimesta. Tulokset raportoidaan kunkin instanssin antaman ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi valvontakäyntien lukumäärät kirjataan pelastustoimen kansalliseen PRONTO tietokantaan.

6.2 Palotarkastuspöytäkirja ja niiden käsittely

Pelastusviranomainen on pelastuslain 80 § mukaisesti velvollinen laatimaan palotarkastuksesta pöytäkirjan, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on myös laadittava, jos hyvinvointialueen pelastusviranomainen muutoin valvonnan yhteydessä antaa 81 §:ssä tarkoitetun korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaraa aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

Pelastusviranomainen tekee suorittamansa valvonnan perusteella hallinnollisia päätöksiä ja käyttää toiminnassaan julkista valtaa, jolla voidaan puuttua perustuslain suojaamiin oikeushyviin.

Pelastusviranomaisen tulee työssään noudattaa hyvän hallinnon tapoja ja hallintolakia. Tähän perustuen pelastusviranomainen kuulee asianosaisia valvonnan yhteydessä hallinnollisista päätöksistä. Hallintolain 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Hallintolain yleinen lähtökohta on, että asianosaista kuullaan kirjallisesti eli varataan tälle mahdollisuus toimittaa kirjallinen vastine kuulemisen kohteena olevista asiakirjoista (HE 72/2002). Hallintolain 37 §:n mukaan viranomaisen on pyynnöstä varattava asianosaiselle tilaisuus esittää vaatimus tai selvitys suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia. Suullinen kuulemismenettely edellyttää asianosaisen nimenomaista tahdonilmaisua suulliseen kuulemiseen. Muut asianosaiset on kutsuttava samanaikaisesti paikalle, jos se on välttämätöntä asianosaisten oikeuksien tai edun valvomiseksi.

Velvollisuus kuulla asianosaista ei riipu korjausmääräyksen laadusta tai viranomaisen ratkaisusta. Myös niissä tapauksissa, joissa johtopäätelmänä on ”ei huomautettavaa”, tulee kuuleminen suorittaa

asianmukaisesti. Sopivan mittaisena kuulemisaikana voidaan pitää kahta viikkoa siitä, kun asiakas saa palotarkastuspöytäkirjaluonnoksen tai kuulemisvaiheen pöytäkirjan. Sähköpostilla toimitetusta pöytäkirjasta kuulemisaika voidaan katsoa alkaneen pöytäkirjan lähettämisestä seuraavana arkipäivänä ja kirjepostia käytettäessä viidennestä (5) arkipäivästä kirjeen postittamisen jälkeen.

Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika. Kuulemista koskevassa pyynnössä on tarvittaessa yksilöitävä, mistä seikoista selitystä pyydetään. Asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennösinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin. Asiakirjoja ei kuulemisvaiheessa lähetetä todisteellisesti. Palotarkastuspöytäkirjaluonnos tai kuulemisvaiheen pöytäkirja voidaan toimittaa asiakkaalle kirjallista kuulemista varten tavanomaisella postilla tai sähköpostilla. Tässä vaiheessa asiakirja ei vielä ole valmis.

Asiakkaan toimittama vastine arvioidaan. Mikäli vastine tuottaa viranomaiselle sellaista tietoa, jonka perusteella annettavaa hallinnollista päätöstä tulee muuttaa, muutos tehdään pöytäkirjaan. Pöytäkirjaan kirjataan myös asiakkaan kuulemiskäytäntö ja lyhyesti asiakkaan antama vastine. Myös se, että asianosainen ei ole käyttänyt mahdollisuutta tulla kuulluksi on syytä kirjata pöytäkirjaan. Kuulemisen jälkeen asiakkaalla kuultavana olleesta palotarkastuspöytäkirjaluonnoksesta tai kuulemisvaiheen pöytäkirjasta laaditaan valituskelpoinen palotarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan kohteen edustajalle. Palotarkastuspöytäkirjaan liitetään mukaan valitusosoitus. Tarvittaessa palotarkastuspöytäkirja (hallintopäätös) toimitetaan todisteellisesti.

Kuulemisen kohteena oleva asia voidaan ratkaista ilman asiakkaalta saatavaa selvitystä, mikäli selvitystä ei saada määräaikaan mennessä pöytäkirjan vastaanottamisesta. Pöytäkirja on pelastuslain 80 §:n 4 momentin nojalla viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille. Velvoitteita sisältävä hallinnollinen päätös on toimitettava todisteellisesti. Kansallisesti pelastuslaitokset käyttävät yleisesti hyväksytyinä toimitustapana sähköpostia. Mikäli pöytäkirja ei pidä sisällään velvoittavaa määräystä, riittää toimittaminen tavallisella kirjeellä, jonka lisäksi asiakirja voidaan toimittaa esimerkiksi sähköpostilla.

Tavallisena postina voidaan toimittaa hallintopäätökset, jotka eivät sisällä velvoittavia päätöksiä. Tällöin vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä ja sähköpostin kolmantena päivänä sen lähettämisestä.

Pelastuslaitos katsoo palotarkastuspöytäkirjan olevan valmis, kun se valvontakäynnin ja tarvittavan kuulemisen jälkeen on allekirjoitettu, samalla asiakirjan katsotaan tulleen julkiseksi. Pöytäkirjan julkisuutta arvioitaessa on huomioitava myös julkisuuslain (621/1999) säädökset.

Pelastuslaitoksen hallintopäätökset perustuvat pelastuslain 2. ja 3. lukuun (*ns. perustelupykälät*), lisäksi voidaan käyttää muita asioita koskevia lakeja, kuten maankäyttö- ja rakennuslain alaisia säädöksiä ”referenssimateriaalina” ja asioita ohjaavina määräyksinä, siitä kuinka asia tulisi saattaa lainsäädännön vaatimalle tasolle. Määräysten tukena voidaan käyttää myös asiakkaalle suunnattuja erikseen laadittuja standardeja ja muita ohjemateriaaleja, joiden avulla asiakas voi tarkemmin tutustua määräykseen liittyviin tekniisiin asioihin.

Mikäli valvontakäynnin yhteydessä käsitellään kemikaaliturvallisuuteen liittyviä asioita, ne kirjataan samaan pöytäkirjaan muun valvonnan havaintojen kanssa. Pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain nojalla annetut määräykset erotellaan riittävän selkeästi toisistaan niin, että kohteen edustajalle on selvää, kumman lainsäädännön perusteella ne on annettu.

Palotarkastuspöytäkirjat tallennetaan käytössä olevaan palotarkastusohjelmaan. Valvontarekisterin tiedot tarkastetaan aina tarkastuksen yhteydessä ja tarpeettomat tiedot poistetaan. Palotarkastuspöytäkirjoista ja muista valvontatoimintaan liittyvistä asiakirjoista ei oteta tarpeettomia paperikopioita. Valvonnassa tarvittavat paperitulosteet arkistoidaan sisäisen arkistointiohjeen mukaisesti.

6.3 Valvontatietojen ja luottamuksellisten tietojen käsittely

Pelastuslain 379/2011 93 §:n mukaan pelastuslaitos pitää valvontarekisteriä valvontatehtävänsä suorittamista varten. Valvontarekisteri voi sisältää henkilörekisteritietoja lainsäädännössä mainittujen veloitteiden mukaisesti. Pelastusviranomaiset käyttävät valvontarekisterissä olevia henkilötietoja lainsäädännön mukaisesti.

Viranomaisen asiakirja on määritelty julkisuuslain 5 §:ssä ja sillä tarkoitetaan pelastuslaitoksen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka pelastuslaitos tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu pelastuslaitokselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa.

Kunnallisen viranomaisen asiakirjoja koskeva laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta mukaan viranomaisen asiakirja voi olla julkinen, ei- julkinen tai salassa pidettävä. Viranomaisen asiakirja on oletusarvoisesti julkinen, ellei jokin lakiin perustuva seikka tee siitä salassa pidettävää. Julkisuuslain 24 §:ssä (621/1999) on erikseen määritelty ne asiakirjat, jotka ovat joko kokonaan tai osittain salassa pidettäviä. Jokainen asiakirja on luokiteltu edellä mainitun säädöksen mukaisesti.

6.4 Asiakirjojen pyytäminen ja luovutus

Pelastusviranomaisen tekemän palotarkastuspöytäkirjan julkisuus ja sen luovuttamisperiaatteet perustuvat lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Julkisuusperiaatteena on, että palotarkastuspöytäkirja on julkinen asiakirja, ellei sitä ole perustelluista syistä luokiteltu ei-julkiseksi tai salassa pidettäväksi. Tällöinkin salaus koskee vain niitä pöytäkirjan kohtia, jotka ovat perusteltavissa säädöksissä esitetyillä kohdilla (621/1999, 24§).

Pöytäkirjan tai raportin luovutuksesta päättää erillisen harkinnan mukaan valvontatehtävän suorittanut pelastusviranomainen tai hänen esihenkilönsä. Tietojen salaamisen päättää valvontatehtävän suorittanut pelastusviranomainen.

7 ASIAKIRJAVALVONTA

7.1 Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta

Pelastuslain 379/2011 18 § koskee poistumisturvallisuutta hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa. Sairaaloissa, vanhainkodeissa ja muussa laitoshuollossa, suljetuissa rangaistuslaitoksissa ja muissa näihin verrattavissa kohteissa (hoitolaitokset) sekä asumisyksikön muotoon järjestetyissä palvelu- ja tukiasunnoissa ja muissa näihin verrattavissa asuinrakennuksissa ja tiloissa, joissa asuvien toimintakyky on tavanomaista huonompi (palvelu- ja tukiasuminen), toiminnanharjoittajan on etukäteen laadituin selvityksin ja suunnitelmin ja niiden perusteella toteutetuin toimenpitein huolehdittava, että asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina.

Edellä mainitulla toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa hyvinvointialuetta, kuntaa ja muuta julkisoikeudellista yhteisöä. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan myös yritystä ja muuta yhteisöä, joka hyvinvointialueen, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön kanssa tehdyn sopimuksen perusteella tai muutoin vastaa tai huolehtii hoitolaitoksen ylläpidosta tai palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä. (8.7.2022/616)

Pelastuslain 19 § mukaisesti pelastuslain 18 § tarkoitetun toiminnanharjoittajan on laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä (poistumisturvallisuusselvitys). Kokonaisuuden yhteydessä huomioidaan myös tilanteet, joissa esimerkiksi ovien lukituksilla tai muulla tavalla on rajoitettu tai estetty henkilöiden vapaa poistuminen tiloista.

Uudisrakennusten osalta hoitolaitosten poistumisturvallisuus huomioidaan jo rakennuslupamenettelyssä. Rakentamisluvan yhteydessä kohteeseen laadittu turvallisuusselvitys vastaa poistumisturvallisuusselvitystä. (21.4.2023/754). Poistumisturvallisuusselvityksen tai -turvallisuusselvityksen pohjalta määritellään rakenteelliset ja muut toimenpiteet riittävän turvallisuustason saavuttamiseksi. Poistumis-/turvallisuusselvitys laaditaan yhteistyössä kohteen suunnittelijoiden, käyttäjien sekä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa. Jos toimintaa aloitettaessa toiminnanharjoittaja tai pelastusviranomainen havaitsee, että turvallisuusselvitys ei vastaa todellisia olosuhteita, on selvitys päivitettävä. Toiminnanharjoittajan tulee toimittaa päivitetty poistumisturvallisuusselvitys pelastusviranomaiselle toimenpiteitä varten.

Pelastuslain 20 § (8.7.2022/616) mukaisesti hyvinvointialueen pelastusviranomaisen tulee arvioida poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus 18 §:ssä säädetyt vaatimukset.

Ennen asian ratkaisemista hyvinvointialueen pelastusviranomainen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan määräajassa täydentämään 19 §:ssä tarkoitettua poistumisturvallisuusselvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kohteessa poistumiskokeen.

Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia hyvinvointialueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

Pelastuslain 21 § (8.7.2022/616) mukaisesti jos toiminnanharjoittajan 20 §:n mukaisesti suunnittelemissa toimenpiteillä ei voida saattaa kohteen poistumisturvallisuutta vaatimusten mukaiseksi, hyvinvointialueen pelastusviranomaisen on annettava 81 §:n mukainen korjausmääräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia.

Poistumisturvallisuusselvitys ja sitä koskevat määräykset on tarkoitettu 18 § määriteltyjen hoitolaitos sekä palvelu- ja tukiasumismuodoissa toimivien henkilöiden paloturvallisuuden suunnittelun, toteutuksen ja ylläpidon apuvälineeksi. Riittävä poistumisturvallisuus on toiminnanharjoittajan vastuulla täydentäen pelastuslain 14 § omatoimisen varautumisen velvoitetta.

Pelastusviranomaisen suorittaa poistumisturvallisuusselvitysten arviointia osana valvontatoimintaansa. Poistumisturvallisuusselvityksiä valvotaan pääasiallisesti määräaikaikaisessa valvontatoiminnassa. Määräaikaikaisen valvonnan lisäksi poistumisturvallisuusselvitysten valvonta toteutuu merkittävästi rakennusvalvonnan kanssa tehtävän rakentamisen suunnittelun ja ohjauksen yhteydessä osana rakennuslupaprosessia 19 § mukaisesti. Lisäksi valvontaa suoritetaan tarpeen mukaan muissa valvontatoiminnan tilanteissa, kuten esimerkiksi uuden hoitolaitostoiminnan aloitukseen liittyvällä ylimääräisellä palotarkastuksella, jonka Aluehallintovirasto edellyttää toiminnanharjoittajalta heidän toimintansa aloittamiseensa liittyen.

Lisäksi valvontatoiminnan yhteydessä valvotaan poistumisturvallisuutta ja poistumisturvallisuusselvityksen kokonaisuuteen olennaisesti liittyviä paloturvallisuusasioita, kuten:

- poistumistiet: kulkukelpoisuus ja esteettömyys, poistumisopasteet/- valaistus, ovien aukeaminen ja pelastustiet
- palotekniset laitteistot: paloilmoinin-, hälytys- ja sammutuslaitteistojen toimintakunto, laitteistojen kunnossapitopäiväkirjat, laitteistojen määräaikaistarkastukset
- omatoimisen varautumisen järjestelyt kuten henkilökunnan kouluttaminen

Poistumisturvallisuusselvitysten valvonnan yhteydessä pelastusviranomaisen arvioi valvomansa lainsäädännön pohjalta, että poistumisturvallisuusselvitys on realistinen. Tarvittaessa pelastusviranomaisen käy tarkentavia keskusteluja/selvityksiä toiminnanharjoittajan sekä muiden valvontaviranomaisten kanssa poistumisturvallisuusselvityksen sisällöstä.

Kun poistumisturvallisuusselvityksen sisällössä ei tapahdu muutoksia ja alkuperäiset tiedot ovat edelleen kohteen todellisuutta vastaavat pelastusviranomaisen valvoo päivityksen osana valvontatoimintaansa palotarkastuksen yhteydessä. Vaikka sisältö ei muutu asiakkaan tulee tiedottaa asia pelastusviranomaiselle, esimerkiksi kohteen vastuupalotarkastajalle.

Poistumisturvallisuusselvityksen sisällön muuttuessa toiminnanharjoittajan on oltava yhteydessä alueen pelastusviranomaiseen. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, jotta pelastusviranomaisen saa selkeän ilmoituksen asiasta ja kykenee reagoimaan ilmoitukseen. Pelastusviranomaisen arvioi saapuneen

poistumisturvallisuusselvityksen. Mikäli päivitetty poistumisturvallisuussuunnitelma ei ole suoraan hyväksyttävissä, tulee pelastusviranomaisen antaa hoitolaitoksen tai palvelu- ja tukiasumisen toiminnasta vastaavalle toiminnanharjoittajalle 20 § mukainen poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys.

Poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys toteutetaan pelastuslain 81 §:n mukaisena korjausmääräyksenä hallintopäätöksellä, jossa korjattavat puutteet yksilöidään. Tällä pykälällä määrättäessä annetaan toiminnanharjoittajalle mahdollisuus valita keino korjaustoimenpiteille.

Korjausmääräyksessä voidaan asettaa myös lain 82 §:ssä erikseen yksilöityjä erityisiä turvallisuusvaatimuksia. Tämän mukaisesti poistumisturvallisuusvaatimuksen toteuttamiseksi annetussa korjausmääräyksessä voitaisiin velvoittaa kohteeseen asennettavaksi esimerkiksi automaattinen sammutuslaitteisto. Tällä pykälällä määrättäessä pelastusviranomaisen määrittää korjaustoimenpiteet.

Poistumisturvallisuusvaatimuksen toteuttamismääräys (korjausmääräys) kohdennetaan lain 18 §:n yksilöidylle toiminnanharjoittajalle, joka voi olla myös muu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö kuin rakennuksen omistaja ja haltija. Toiminnanharjoittajan tulee neuvotella korjausmääräyksen toteuttamisesta toimintaan käytettävän rakennuksen omistajan ja haltijan kanssa ja sopia vaatimusten toteuttamistavasta sekä toimenpiteiden aiheuttamien kustannusten jaosta toiminnanharjoittajan, omistajan ja haltijan kesken. Mikäli toiminnanharjoittaja ei saa rakennuksen omistajan suostumusta korjausmääräyksessä vaadittujen toimenpiteiden toteuttamiseen, rakennuksessa ei voi jatkaa toimintaa, joka ei täytä laissa säädettyä poistumisturvallisuusvaatimusta.

7.2 Pelastussuunnitelmien valvonta

Pelastuslain 379/2011 15 § mukaisesti rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista omatoiminen varautumisen toimenpiteistä. Omatoiminen varautuminen tarkoittaa, että rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Rakennuksen haltijan tulee laatia rakennuksen pelastussuunnitelma

kuitenkin aina yhteistyössä 18 §:ssä tarkoitetun hoitolaitoksen ja palvelu- ja tukiasumisen toiminnanharjoittajan kanssa.

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- 1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;
- 2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;
- 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;
- 4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 2 § edellyttää, että pelastuslain 15 §:n 2 momentissa säädetyn sisältövaatimuksen lisäksi pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö ja tilapäinen käyttötavan muutos. Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä myös, miten pelastuslain 14 §:n mukainen omatoiminen varautuminen toteutetaan poikkeusoloissa.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon.

Pelastuslaitos antaa ohjausta ja neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta osana valvontatoimintaansa sekä päivystävän palotarkastajan toiminnon kautta.

Pelastussuunnitelmien valvontaa suoritetaan osana pelastuslaitoksen valvontatoimintaa. Pelastussuunnitelmien ajantasaisuuden ja sisällön valvonta sisältyy erityisesti määräaikaiseen valvontatoimintaan.

7.3 Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat

Pelastuslain 379/2011 16 § ja edelleen VN asetuksen pelastustoimesta 407/2011 mukaisesti yleisötapahtuman järjestäjä on velvollinen laatimaan pelastussuunnitelman yleisötilaisuuteen tai tapahtumaan, jossa:

- 1) arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä;
- 2) käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja;
- 3) tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta; tai
- 4) tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Jos samaa yleisötilaisuutta tai tapahtumaa varten tulee muun lain kuin pelastuslain taikka toimivaltaisen viranomaisen antaman määräyksen nojalla laatia turvallisuus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, erillistä yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaan pelastuslain 16 §:n 2 momentissa säädetyt suunnitelman sisältöä koskevat seikat voidaan koota mainittuun muuhun suunnitelmaan. Tästä on mainittava suunnitelmassa.

Pelastuslaitos antaa ohjausta ja neuvontaa yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman laadinnasta, ensisijaisesti päivystävän palotarkastajan toiminnon kautta.

Pelastusviranomainen arvioi sille toimitetun yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja turvallisuusjärjestelyt pelastuslain velvoitteiden pohjalta (Pelastuslaki 379/2011, 16 §) ja ilmoittaa asiakkaalle tarvittaessa korjaustarpeista. Pelastusviranomainen hyväksyy pelastussuunnitelman kirjoittamalla siitä lausunnon tapahtuman järjestäjälle ja tiedottaen sen poliisille sekä hyvinvointialueen ensihoitopalveluille ja tarvittaessa muille yhteistyöviranomaisille.

Yleisötilaisuuden tapahtuma-alueella suoritetaan lisäksi tarvittaessa valvontakäynti. Pääsääntöisesti tapahtumatarkastuksia suoritetaan vain yli 2 000 henkilön (paikalla samanaikaisesti) tapahtumiin.

Yleisötilaisuuden tarkastuksia suoritetaan myös pienempiin tapahtumiin, jos tilaisuudessa on jotain normaalista poikkeavaa kuten ilotulitteita, muita tehosteita, avotulta tai tilapäisiä rakenteita. Lisäksi poikkeavat poistumisjärjestelyt tai tapahtuman luonne (esim. extreme-urheilu) voi johtaa tapahtuman tarkastamiseen.

7.4 Valvontatoimintaan liittyvät kohteen huolto- ja kunnossapito ym. asiakirjat

Pelastusviranomaisen valvontaan liittyy olennaisesti erilaisten asiakirjojen käsittely ja tarkastaminen. Käsiteltävät ja tarkastettavat asiakirjat liittyvät aina pelastusviranomaisen valvontaan kuuluviin asioihin ja pelastuslain mukaiseen vastuualueeseen.

Paloteknisten laitteistojen lainsäädännössä ja kunnossapito määräyksissä sekä ohjeissa määritellyjä tarkastus- ja huoltotoimintoja suorittavat erilaiset tarkastusliikkeet ja -laitokset. Nämä tarkastusliikkeet ja -laitokset toimittavat pelastusviranomaiselle tiedoksi erilaisia asiakirjoja liittyen paloteknisten laitteistojen määräaikaistarkastuksiin ja huoltoihin.

Tarkastuslaitosten ja -liikkeiden dokumentteihin ja muihin valvontatoiminnassa käsiteltäviin dokumentteihin lukeutuvat esimerkiksi sammutus- ja pelastustöitä helpottavat laitteistot (paloilmoitin, sammutuslaitteisto ja savunpoistolaitteisto), räjähdysuojasasiakirja (ATEX), nuohous, ilmanvaihdon puhdistus, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastus, sähkölaitteistojen tarkastus ja väestönsuojan tarkastus.

Pelastusviranomainen valvoo näitä edellä mainittuja dokumentteja osana valvontatoimintaansa erityisesti määräaikaisen valvonnan yhteydessä. Lisäksi muun valvontatoiminnan yhteydessä ja tiedoksi saannin yhteydessä havaittuihin puutteisiin reagoidaan ja suoritetaan tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä. Tarkastuksen jälkeen pöytäkirjassa havaituista merkittävistä puutteista lähetetään valvontakohteen edustajalle selvityspyyntö (asiakirjavalvontalomake) miten pöytäkirjoissa esitetyt puutteet aiotaan korjata

ja missä ajassa, tarvittaessa valvontakohteessa suoritetaan ylimääräinen palotarkastus, joka kohdistetaan yleensä ainoastaan pöytäkirjassa esitettyjen puutteiden tarkastukseen.

Pelastuslain 379/2011 12 § mukaan väestönsuojien varusteet ja laitteet on pidettävä toimintakunnossa sekä huollettava ja tarkastettava asianmukaisesti. Sisäasiainministeriön asetuksessa väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta 506/2011 20 § todetaan, että väestönsuoja ja sen laitteistot tulee tarkistaa vähintään kymmenen vuoden välein. Suoritetusta suojan määräaikaistarkastuksesta ja tiiveyskokeesta tulee olla esittää tarkastuspöytäkirjat pelastusviranomaiselle.

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa (pelastuslaki 379/2011 14 §). Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella väestönsuojasta tulee olla laadittuna käyttöönoton suunnitelma, mikäli väestönsuoja on jossain muussa kuin väestönsuojakäytössä rauhanaikana. Käyttöönoton suunnitelman tulee sisältää tavat, keinot ja resurssit, jolla väestönsuoja saadaan väestönsuojakäyttöön pelastuslaissa vaaditussa ajassa.

7.5 Nuohoojien vikailmoitukset

Piirinuohousjärjestelmä on loppunut koko Suomessa pelastuslain nojalla 1.7.2019 alkaen. Nykyisellään nuohousta koskevat määräykset on kirjattu pelastuslakiin 379/2011 (1078/2018) ja tarkemmin lain lukuun 9. *Nuohouspalvelut*.

Lainsäädännön mukaisesti asiakas voi vapaasti valita haluamansa nuohoojan suorittamaan nuohouspalvelun. Kuitenkin pelastuslain 63 § mukaisesti valittavalla nuohoojalla tulee olla nuohoojan ammattitutkinto tai talotekniikan ammattitutkinto, jossa on suoritettu nuohouksen osaamisala.

Tulisijojen ja hormien nuohoustyön teettäminen sekä nuohouksen suorittamiseen liittyvien laitteiden, kuten kattotikkaiden kunnossapito on rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan velvollisuus. Tilanteessa, jossa kohteessa on useampi omistaja, haltija/toiminnanharjoittaja he voivat halutessaan sopia tarkemmin nuohousta koskevasta vastuunjaosta. Pelastusviranomaisen ei ota kantaa taloyhtiön tms. osapuolten sisäiseen vastuunjako/sopimuksiin.

Nuohouksessa poistetaan savuhormeihin ja tulisijoihin kertynyttä palamisjätettä, jotta se ei aiheuttaisi palonvaaraa. Pelastuslain 60 § määrittelee nuohous työnsisällön. Nuohouksessa nuohooja puhdistaa ja tarkastaa tulisijan ja savuhormin niihin liittyvine osineen. Tarkastuksessa ei tarvitse käyttää erikoistyövälineitä.

Nuohoustyö sisältää:

- 1) valmistelutoimet;
- 2) tulisijan ja savu-, liitin- ja yhdyshormin sekä olennaisten lisälaitteiden nuohouksen;
- 3) tulisijan ja savuhormin kunnan arvioimisen sekä suojaetäisyyksien riittävyyden arvioimisen;
- 4) nuohousluukkujen kunnan ja tiiviiden tarkastamisen;
- 5) savupeltien puhdistamisen ja toiminnan tarkastamisen;
- 6) nuohouksessa kertyneen tuhkan ja muun jätteen poistamisen sekä paloturvallisen sijoituksen;
- 7) tarvittaessa tukkeutuneen savuhormin avaamisen.

Nuohoustyössä nuohoojan tulee noudattaa hyvää nuohoustapaa.

Pelastuslain 61 § mukaisesti nuohoojan tulee antaa työstään nuohoustodistus asiakkaalle.

Nuohoustodistuksesta on käytävä ilmi:

- 1) rakennuksen osoite;
- 2) nuohoustyön suorittaja;
- 3) nuohouksen ajankohta;
- 4) tehdyt toimenpiteet;
- 5) havaitut viat ja puutteet.

Tulipalon vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet on yksilöitävä niin, että asiakas voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Pelastusviranomaisen valvoo osana valvontatoimintaansa, että savuhormien ja tulisijojen nuohous on suoritettu säädetyn määrävälein. Nuohousvälit on määritelty pelastuslain 13 b §:ssä. Tulisijat ja savuhormit on nuohottava riittävän usein ottaen huomioon niiden käyttöaste ja rakenne sekä käytetty polttoaine. Vakituiseen asumiseen käytetyissä rakennuksissa tulisijat ja savuhormit on kuitenkin nuohottava vähintään vuoden välein, ja vapaa-ajan asumiseen käytetyissä rakennuksissa vähintään kolmen vuoden välein.

Käyttämätöntä tulisijaa ja savuhormia ei tarvitse nuohota. Kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja savuhormi on nuohottava ennen käyttöönottoa.

Pelastuslain 62 § velvoittaa nuohoojan ilmoittamaan nuohoustyön yhteydessä, jos nuohooja havaitsee tulisijassa tai savuhormissa sellaisia vakavia vikoja tai puutteita, joista tulisijaa käytettäessä voi aiheutua tulipalon vaara. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti pelastuslaitokselle. Jos nuohooja havaitsee sellaisia vakavia puutteita, jotka vaarantavat nuohouksen turvallisen suorittamisen, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti pelastuslaitokselle.

Pelastusviranomaisen käsittelee saapuneet vikailmoitukset. Vikailmoituksen sisällön perusteella valitaan soveltuvat valvontatoimenpiteet. Lähtökohtaisesti asiakkaaseen ollaan yhteydessä etänä esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Yhteydenotossa kehoitetaan hoitamaan havaitut puutteet kuntoon/antamaan selvitys asiasta. Tarvittaessa yhteydenottoa täydennetään palotarkastuksella ja jälkivalvonnalla, jos tilanne vaatii sitä.

8 MÄÄRÄAIKAINEN VALVONTA JA VALVONTAKOHEET

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn valvontatoiminnan merkittävin suoritemäärä koostuu määräaikaisen valvonnan suoritteista. Määräaikainen valvontatoiminta sisältää määräaikavälein tehtävien palotarkastuksien tekemisen erilaisiin rakennuskohteisiin.

Valvontakohteiden tarkastusväli määritetään käyttäen valvontakohteiden tarkastusvälitaulukkoa (**Liite 1.**). Tarkastusvälitaulukossa tullaan siirtymään kansalliseen malliin, valvontarekisterin eli palotarkastusohjelman päivityksen yhteydessä.

Valvontakohteiden määrittelyä aina pääkäyttötapaan mukaiseen valvontaluokkaan. Jos valvontakohteen pääkäyttötapa on vaikea määrittää, valvontakohteen luokitus tehdään lähtökohtaisesti tiukimman kohteessa olevan luokituksen mukaisesti.

Valvontakohteiden tarkastusväliä voidaan arvioida esimerkiksi seuraavien tekijöiden perusteella:

- kohteen toiminnan laatu ja laajuus
- onko kohteessa toimintaa eri vuorokauden aikoina
- valvontakohteen käyttäjäryhmään
- henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvaan uhkaan
- tuotantoon ja valmistukseen liittyviin tekijöihin (palovaarallisuusluokitus)
- valvontakohteen valvontahistoriaan ja tarkastuksilla tehtyihin havaintoihin
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteiden olomassaoloon
- valvontakohteen omatoimiseen varautumiseen
- pelastuslaitoksen toimintavalmiuteen

Lisäksi turvallisuuskulttuuria voidaan arvioida esimerkiksi seuraavilla mittareilla:

- samojen puutteiden toistuvuus
- valvontakohteen sitoutuminen annettujen korjausmääräysten toteuttamiseen
- henkilökunnan koulutus ja harjoitukset
- omaehtoinen varautuminen on yli lakisääteisen tason
- muiden tahojen tekemät turvallisuusauditoinnit

8.1 Määräaikaisen valvontakäynnin aikavälin muuttaminen

Ensimmäinen valvontavälin määrittäminen suoritetaan kohteen käyttöönoton (erityinen palotarkastus) yhteydessä, samalla kun kohde luokitellaan ja siirretään määräaikaiseen palotarkastuskiertoon. Kohteissa, joissa ei suoriteta erityistä palotarkastusta, kohteen valvontaväli määritellään samalla kun kohde nostetaan palotarkastusjärjestelmään.

Määräaikaisessa valvonnassa tarkastusvälin arviointia suoritetaan valvontakäyntien yhteydessä ja valvontakohteessa tapahtuneet muutokset huomioidaan sekä muutetaan valvontaväliä tarvittaessa.

Kohteen tarkastusväliä voidaan pidentää tai lyhentää suositellusta keskimääräisestä tarkastusvälistä tapauskohtaisesti. Mikäli turvallisuuskulttuuri on kohteessa keskimääräistä paremmin, tarkastusväliä voidaan pidentää ja vastaavasti, jos turvallisuuskulttuuri henkilö- ja paloturvallisuuden on keskimääräistä huonommin, tarkastusväliä voidaan lyhentää.

Kohteen vastuutarkastaja tekee esityksen valvontavälien muuttamisesta valvontakäynnillä suorittamansa riskienarvion perusteella. Päätöksen valvontavälin muutoksesta tekee riskienhallintapäällikkö tai hänen

valtuuttamansa työntekijä (tarkennetaan pelastuslaitoksen sisäisesti). Kohteen tarkastusväliä ei voida pidentää, mikäli kohteessa on henkilöturvallisuuteen liittyvä vakava puute tai korjausmääräyksiä ei ole noudatettu.

8.2 Yritysten, laitosten ja vastaavien kohteiden valvontakäynnit (A1- A6)

Valvontaluokkien A1-A6 kohteet ovat keskimäärin laajempia kohteita esim. erilaisia yrityksiä ja laitoksia. Näiden tarkastusluokkien kohteiden valvontaa suorittavat lähtökohtaisesti palotarkastajat, alipäälylystyö ja päälylytyöviranhaltijat. Riskienhallintapäällikkö päättää valvonnan suorittamisesta tarkemmin yhteistyössä vastuuyksiköiden päälliköiden kanssa.

Valvontakohteiden tarkastusvälit määritellään **liitteen 1.** mukaisen tarkastusvälitaulukon periaattein. Liitteessä mainittuja tarkastusvälejä muutetaan tarvittaessa yleisen onnettomuuskehityksen perusteella tai muun perustellun syyn perusteella. Taulukko päivitetään vuosittain. Muutokset ja päivitykset hyväksyy riskienhallintapäällikkö.

8.3 Asuin- ja vapaa-ajanrakennukset ja niihin verrattavien valvontakohteiden valvontakäynnit (A7-A8)

Valvontaluokkien A7 ja A8 kohteet käsittävät asuin- ja vapaa-ajan rakennukset ja niihin verrattavat valvontakohteet

Pääasialliselta käyttötavaltaan asuinkerrostalot ja muut asunto-osakeyhtiö muotoiset tai niihin verrattavat kohteet luokitellaan A7-luokkaan ja ne tarkastetaan 10 vuoden välein palotarkastuksin. Tarkastus suoritetaan rakennuksen yhteiskäyttöisissä tiloissa ja mahdollisissa pienliike-, kerho- yms. tiloissa, jotka eivät laajuudeltaan ylitä asuinrakennus pääkäyttötapaa. Jos kohteen liiketilat tmv. tilat muodostavat rakennuksen pääkäyttötavan kohteen valvontaluokitus määritetään sen pääkäyttötavan mukaisesti eikä sitä luokitella A7 luokkaan, vaikka se sisältäisi joitakin asuinhuoneistoja. Valvontaa varten pelastuslaitoksen toiminta-alueen kukin kunta on jaettu 10 palotarkastusalueeseen, jossa valvontakohteet ovat vuosittain jaoteltuina.

Asunto-osakeyhtiöistä ja niihin verrattavista poikkeavat asuin-kohteet (esim. omakotitalot ja paritalot) sekä vapaa-ajan asunnot (valvontaluokka A8) valvontaväli on myös 10 vuotta. Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen osalta valvonta toteutetaan paloturvallisuuden itsearviointina, joka kohdennetaan kullekin vuodelle suunnitellulle valvonta-alueelle muiden asuin-kohteiden valvonnan tapaan.

Paloturvallisuuden itsearviointi toteutetaan lähettämällä valvottaville kohteille itsearviointikirje, joka sisältää saatekirjeen, paloturvallisuusoppaan, itsearviointilomake ja palautuskuori. Itsearvioinnin voi palauttaa myös sähköisesti suoraan verkkosivujen kautta. Palautettujen itsearviointilomakkeiden vastaukset tallennetaan tietokantaan/arkistoidaan paperisena saapuneet lomakkeet. Mikäli itsearviointikohteiden vastausten tarkastuksessa havaitaan jotain sellaista, joka edellyttää kiinteistön valvontakäynnin tarvetta suoritetaan lähtökohtaisesti palotarkastus (valvontakäynti). Kiinteistöihin, joista ei ole palautettu paloturvallisuuden itsearvioinnin lomaketta, suoritetaan myös lähtökohtaisesti

palotarkastus. Asuinrakennuksiin tehdään myös kohdennettuja, riskinarviointiin perustuvia valvontakäyntejä.

Paloturvallisuuden itsearviointiin kohteisiin voidaan suorittaa myös riskiperusteisia tarkastuksia seuraavan kalenterivuoden aikana itsearviointista. Kohteiden valinnoissa painotetaan riskiperusteisuutta vastausten perusteella siten, että palovaroitin kysymyksiin kielteisesti vastanneet pyritään valvomaan. Paloturvallisuuden itsearviointiin liittyen vastaamattomiin kohteisiin suoritettavat valvontakäynnit ovat maksullisia, riskiperusteisesti valitut valvontakohteiden käynnit ovat maksuttomia.

Valvontakäyntejä tehdään myös pelastuslaitokselle tiedoksi saatettujen paloriski-ilmoitusten perusteella. Tällöin käynnit asuinrakennuksissa ovat maksuttomia.

8.4 Vuoden 2025 tarkastettavien valvontakohteiden määrä

Vuodelle 2025 valvontakohteita on merkitty palotarkastusjärjestelmässä seuraavasti:

Kohdetyyppi	Kaikki kohteet	2025 suunnitellut tarkastuskohteet (Tilanne suunnittelussa 29.11.2024)
A1 Ympäri vuorokautinen käyttö	453	177
A2 Opetusrakennukset	301	96
A3 Kokoontumis- ja liiketilat	1452	350
A4 Teollisuus - ja varistorakennus	1312	260
A5 Maatalouden tuotanto	1250	253
A6 Muut rakennukset	562	92
A7 Asuinkohteet (omakotitalot, rivitalot, kerrostalot)	67854	623 kpl (rt-, kt-taloyhtiöt, okt) + n. 6000 kohdetta paloturvallisuuden itsearviointilla
A8 Vapaa-ajan kohteet	26499	19 kpl + noin 1500 kohdetta paloturvallisuuden itsearviointilla

Taulukkoon merkityt lukemat ovat palotarkastusjärjestelmästä 29.11.2024 hetkellisesti saadut tiedot, ja kohdemäärä päivittyä rakennustietokannan muutosten ja kohteiden tietojen päivityksen mukaisesti

vuoden aikana. Näin ollen kohteiden lukumäärät ovat viitteellisiä suuruusluokkaa kuvaavia, eivätkä ole käytettävissä kiinteinä pysyvinä toiminnan suunnittelun tai arvioinnin lukuarvoina.

9 KORJAUSMÄÄRÄYKSET, JÄLKIVALVONTA JA HALLINTOPAKKOKEINOT

9.1 Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen

Pelastuslain 81 §:n mukaisesti hyvinvointialueen pelastusviranomaisen on puututtava valvontatehtävää suorittaessaan havaitsemiinsa puutteisiin pelastuslaissa säädettyjen veloitteiden toteuttamisessa. Jos puutteita ei voida heti korjata, pelastusviranomaisen on määrättävä ne korjattaviksi ja annettava korjaamiselle määräaika.

Jos hyvinvointialueen pelastusviranomaisen pelastuslain mukaista valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen veloitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomaisen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle. Edellä mainitun veloitteen osalta pelastuslaitos tekee aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Jos valvontatehtävässä tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, pelastusviranomaisella on oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

Kaikessa valvontatoiminnassa yleisimpänä toimintatapana käytetään korjausmääräystä. Toiminnan keskeytys on lähtökohtaisesti harvinaisempi toimenpide ja tulee kysymykseen akuuteissa henkeä, ympäristöä tai omaisuutta uhkaavissa tilanteissa, joissa nopea puuttuminen riskiin ja uhkaan on perusteltu.

Valvontatoiminnan yhteydessä havaitusta palo- tai henkilöturvallisuuden puutteesta annetut korjausmääräykset kirjataan palotarkastuspöytäkirjaan säädösviitteineen sekä annetaan määräaika toimenpiteiden korjaamiseksi.

9.2 Korjausmääräysten suorittamisen valvonta (jälkivalvonta)

Pelastuslaissa ei määritellä jälkivalvontaa tai sen sisältöä. Pelastuslaitosten valvontatehtävän sisältöön kuuluu kuitenkin oletus annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonnasta. Pelastuslain 78 §:n mukaan pelastusviranomaisella on yleinen velvoite valvoa pelastuslain lukujen 2 ja 3 säännösten noudattamista. Pelastuslain mukainen valvontatehtävä sisältää näin ollen laajemman merkityksen yksittäisten palotarkastusten eli valvontakäyntien lisäksi. Tämän veloitteen täyttämiseksi pelastusviranomaisen valvoo jokaista antamaansa korjausmääräystä.

Pelastusviranomaisen arvioi valvontatyössään tapauskohtaisesti tilanteeseen sopivan jälkivalvonnan toteuttamistavan.

Lähtökohtaisesti lievemmissä puutteissa jälkivalvonta voidaan toteuttaa esimerkiksi asiakkaan tekemän ilmoituksen, sähköposti- tai puhelinkeskustelun, kolmannen osapuolen tarkastus-, puhdistus- tai korjauspöytäkirjan toimittamisen tmv. riittävän luotettavalla tavalla.

Jos asia ratkaistaan edellä mainituin tavoin, asiakkaalle toimitetaan kirjallinen kuittaus, että jälkivalvonta on tähän suoritteeseen liittyen valmis. Lähtökohtaisesti tehdään pöytäkirja, jossa jälkivalvonta todetaan valmiiksi.

Vakavammista puutteista annettujen kirjallisen korjausmääräysten noudattaminen taas todennetaan suorittamalla kohteessa jälkipalotarkastus. Jälkipalotarkastuksella tarkastetaan, että puutteet on korjattu annettujen määräysten mukaisesti. Esimerkkejä puutteista palo- ja henkilöturvallisuudessa, joita on valvottava paikan päällä tehtävällä jälkipalotarkastuksella:

- vakavat puutteet poistumisjärjestelyissä
- turvallisuutta ylläpitävän/paloteknisen laitteen toimimattomuus tai vakava puute
- useita merkittäviä puutteita palo- tai henkilöturvallisuudessa
- asiakas ei tee ilmoitusta annettujen korjausmääräysten suorittamisesta tai muutoin saadaan tietää, ettei annettuja korjausmääräyksiä ole suoritettu.

Jälkipalotarkastuksesta laaditaan pöytäkirja samojen periaatteiden mukaisesti kuin määräaikaisella valvontakäynnillä. Pöytäkirjaa koskevat muut käytännöt, kuten kuuleminen ja tallentaminen jne. suoritetaan määräaikaisen valvonnan periaattein.

Jos ensimmäinen korjausmääräysten valvontaa koskeva jälkivalvonta ei tuota tulosta, jälkivalvonta prosessia voidaan jatkaa edellä mainituin periaattein. Jälkivalvonnan jatkaminen tulee kuitenkin olla perusteltua.

9.3 Hallintopakkokeinot ja pelastusrikkomus

Jos edellisessä luvussa kuvattu jälkivalvonta ei tuota tulosta, korjausmääräyksen mukaiset puutteet ovat edelleen korjaamatta ja jälkivalvontatoimenpiteitä ei ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa, pelastusviranomaisen voi siirtyä hallintopakkokeinojen käyttöön korjausmääräysten kuntoon laittamisen tehostamiseksi.

Lainsäädännön mukaan mahdollisia hallintopakkokeinoja ovat kiinteä uhkasakko, juokseva uhkasakko ja teettämishukka. Pelastusviranomaisen arvioi tapauskohtaisesti tilanteessa käytettävän ja siihen soveltuvan hallintopakkokeinon käyttämisen.

Hallintopakkokeinojen lisäksi pelastusviranomaisen voi yhteistyössä Poliisin kanssa määrätä asiakkaalle sakon pelastusrikkomuksesta. Pelastusrikkomus annetaan lähtökohtaisesti akuutista merkittävästä pelastuslainsäädäntöä rikkovasta tapauksesta, joissa muu valvontaprosessi ei ole soveltuva tapa asian saattamiseksi lainsäädännön mukaiselle tasolle.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn toimintoja koskevissa tapauksissa, joissa esitetään hallintopakkokeinojen tai pelastusrikkomuksen käyttämistä kaikki tapaukset käsitellään pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikön kautta.

10 EPÄSÄÄNNÖLLISESTI SUORITETTAVAT TARKASTUKSET

10.1 Erityiset palotarkastukset ja ennakkokatselmus

Pelastusviranomaisen voi suorittaa pelastuslain 81 a § (23.3.2023/436) mukaisesti tarkastuksia rakennushankkeen aikana. Näistä pykälän mukaisista tarkastuksista käytetään usein myös termiä ”erityinen palotarkastus”.

Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomaisen arvioivat tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Pelastusviranomaisen laatii tarkastuksesta kirjallisen lausunnon rakennusvalvontaviranomaiselle, joka voi ryhtyä lausunnon perusteella tarvittaviin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin toimenpiteisiin. Lausunto annetaan tiedoksi rakennushankkeeseen ryhtyvälle ja tarvittaessa muille asianosaisille.

Erityinen palotarkastus voidaan suorittaa sekä uudisrakennushankkeita että korjausrakentamista koskien. Jos erityistä palotarkastusta pyydetään erillisesti rakennusvalvontaviranomaisen toimesta, joka ei liity uudis- tai korjaushankkeisiin pelastusviranomaisen arvioi osallistumisen tapauskohtaisesti ja viranomaisyhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa.

Erityisellä palotarkastuksella arvioidaan pelastusviranomaisen valvontaan kuuluvien asioiden toteutumista kohteessa.

Mikäli pelastusviranomaisen osallistuu yhdessä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa rakennuksen käyttöönottokatselmukseen ja rakennusvalvontaviranomainen sisällyttää pelastusviranomaisen havainnot omaan pöytäkirjaansa, pelastusviranomaisen allekirjoittaa pöytäkirjan osaltaan ja rakennusvalvontaviranomaisen laatimaa pöytäkirjaa voidaan pitää myös erityisen palotarkastuksen pöytäkirjana.

Erityisen palotarkastuksen lisäksi pelastusviranomaisen voi tarvittaessa suorittaa rakennushankkeen aikana erityistä palotarkastusta ennakoivan käynnin. Tässä tapauksessa ennakoivasta käynnistä käytetään nimitystä ”ennakkokatselmus”. Ennakkokatselmus tarkoittaa erityistä palotarkastusta ennakoivaa käyntiä, jonka tarkoituksena on toimia asiakasta ohjaavana ja neuvovana käyntinä, jossa listataan myöhemmin erityisellä palotarkastuksella valvottavia asioita. Ennakkokatselmus tehdään tarvittaessa isoissa ja vaativissa rakennushankkeissa, jolloin paloteknisiä asioita on niin laajasti, että niiden kertaluontoinen valvonta pelkästään erityisellä palotarkastuksella olisi vaikeaa. Ennakkokatselmuksen perusteella asiakas kykenee ennakoimaan erityistä palotarkastusta valmistautuen siihen paremmin. Ennakkokatselmuksen avulla erityisestä palotarkastuksesta saadaan sujuvampi ja vähennettyä tehokkaasti korjattavien asioiden määrää. Ennakkokatselmuksesta peritään pelastuslaitoksen taksan mukainen maksu.

Kun kohteeseen on suoritettu erityinen palotarkastus, kohde siirretään määräaikaisen valvonnan piiriin valvontasuunnitelman liitteinä olevan luokituksen mukaisesti.

Ensimmäinen määräaikainen valvontakäynti tehdään sen jälkeen, kun rakennusvalvonta on antanut rakennukselle käyttöönottoluvan.

Ensimmäinen määräaikainen valvontakäynti suoritetaan lähtökohtaisesti seuraavana kalenterivuonna erityisen palotarkastuksen suorittamispäivämäärästä katsottuna ja asianosaisena on tällöin kiinteistön omistaja ja/tai kohteen toiminnanharjoittaja.

10.2 Ylimääräiset palotarkastukset

Pelastusviranomaisen suorittaa ylimääräisiä palotarkastuksia tapauskohtaisesti, joko ennalta suunnitellun teeman tai pelastusviranomaiselle tulleen ilmoituksen perusteella.

Ylimääräisiä palotarkastuksia suoritetaan esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:

- kohteessa, josta on tehty pelastuslain 379/2011, 42 § 2 momentin mukainen ilmoitus
- tarkastuslaitoksen tekemän ilmoituksen perusteella
- merkittävää palovaaraa aiheuttava rakennus- tai muu työmaa
- ravintolatiloiissa tapahtuvat kausitarkastukset
- kohteesta on tullut tarkastuspyyntö
- nuohoojan vikailmoituksen käsittelyn yhteydessä
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavien laitteistojen asiakirjavalvonnan seurauksena
- operatiivinen toiminta aiheuttaa tarpeen tarkastukselle (mm. pelastustiet)

Ylimääräisistä palotarkastuksista tehdään pöytäkirja sekä toimitaan muutoinkin määräaikaisen valvontaprosessin mukaisesti.

11 PALORISKI-ILMOITUKSET JA ONNETTOMUUSKEHITYKSEN SEURANTA

Pelastusviranomaisen on pelastuslain 42 § perusteella velvollinen toimimaan yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä osallistumaan paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pelastuslain 42 § mukaisesti viranomaiset ovat velvollisia ilmoittamaan mahdollisten salassapitosäännösten estämättä hyvinvointialueen pelastusviranomaiselle, jos virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös hyvinvointialuetta, kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä. (8.7.2022/616)

Edellä mainittujen tahojen lisäksi muut osapuolet tai toimijat voivat halutessaan tehdä pelastuslain 42§ mukaisen ilmoituksen pelastusviranomaiselle, mutta laki perusteista ilmoitusvelvollisuutta heillä ei ole.

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee 42 § mukaista yhteistyötä alueellaan muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Erityisesti yhteistyö toteutuu 42 § mukaisen ”paloriskivalvonnan” kautta, jota pelastusviranomainen suorittaa osana valvontatoimintaansa. Lisäksi 42 § mainittujen osapuolten kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä erilaisten yhteistyöfoorumien, - palaverien ja muun yhteistoiminnan kautta.

11.1 Paloriskitarkastukset

Pelastusviranomainen käsittelee kaikki paloriski-ilmoitukset ja priorisoi saapuneet ilmoitukset mahdollisuuksien mukaan. Ilmoitusten perusteella tehtävien valvontatoimenpiteiden kiireellisyys arvioidaan ilmoittajan antamien lisätietojen perusteella.

Lähes poikkeuksetta ilmoituksen perusteella suoritetaan ylimääräinen palotarkastus kohteeseen. Joissakin tapauksissa asia voidaan ratkaista ohjauksella ja neuvonnalla sähköpostitse/puhelimitse tai todeta selvityksen jälkeen ilmoitus aiheettomaksi, jolloin tarkastusta tai muita valvontatoimenpiteitä ei ole tarpeen jatkaa.

Paloriskikohteen valvontakäynti on asiakkaalle maksuton ylimääräinen palotarkastus. Valvontakäynneillä tehdään aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten ja muiden asianosaisten toimijoiden kanssa, käynnillä läsnä olevat toimijat arvioidaan tapauskohtaisesti.

Paloriskitarkastuksen sisältö vastaa määräaikaisen valvonnan tarkastusta, korostaen erityisesti asumisen turvallisuutta koskevia asioita. Pelastusviranomainen kiinnittää tarkastuksella huomiota erityisesti asunnon palo- ja poistumisturvallisuuteen. Tarkastuksella arvioidaan myös tulisijojen, sähkölaitteiden ja saunatilojen kuntoa sekä palovaroittimien riittävää määrää ja sijoittelua. Lisäksi tarkastuksella arvioidaan asukkaan mahdollisesti alenneen toimintakyvyn vaikutusta tulipalotilanteessa, asunnon palokuormaa ja sitä kautta muodostuvia onnettomuus- ja tapaturmariskejä.

Valvontakäynniltä laaditaan palotarkastuspöytäkirja sekä toimitaan muutoinkin määräaikaisen valvonnan prosessin mukaisesti.

Paloriskiasuntojen tarkastuspöytäkirjat ovat salassa pidettäviä, jos niihin joudutaan kirjaamaan tietoja henkilön elintavoista, toimintakyvystä tai muista henkilökohtaisista oloista. Pöytäkirja toimitetaan viipymättä asianosaisille.

11.2 Onnettomuuskehityksen seuranta

Pohjois-Savon pelastuslaitos seuraa pelastuslain 43 § mukaisesti alueellaan onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Onnettomuuskehityksen seurannassa tehdyt havainnot ja saatu informaatio analysoidaan ja ryhdytään toimenpiteisiin, jos laajuus ja asiakokonaisuus sitä edellyttää.

Lisäksi onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tehdään tarvittaessa esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

12. PÄIVYSTÄVÄ PALOTARKASTAJA

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää pelastuslain 27 § mukaisen ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä veloitteen täyttämiseksi sekä muutoin onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tukemiseksi päivystävän palotarkastajan toimintoa. Päivystävä palotarkastaja toimii viikko kerrallaan päivystys periaatteella ja toimintoa suorittavat pelastuslaitoksen päätoimiset palotarkastajat.

Päivystävä palotarkastaja seuraa ja käsittelee yhteydenottoja sähköpostitse sekä puhelimitse erikseen määriteltyjen puhelun aikojen mukaisesti. Päivystävän palotarkastajan toimintoa koordinoi riskienhallintapäällikkö ja toimintoa sekä sen sisältöä päivitetään tarvittaessa riskienhallintapäällikön johdolla.

13. TURVALLISUUSVIESTINTÄ

Pelastuslaitos suorittaa turvallisuusviestintää erillisen turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti. Turvallisuusviestintää suoritetaan sekä valvontakäyntien yhteydessä että erillisillä turvallisuusviestintä käynneillä.

Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän sisältö sekä turvallisuusviestintään osallistuva henkilöstö on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelman liitteenä olevassa turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

14 KEMIKAALITURVALLISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN VALVONTA

Pelastuslain lisäksi pelastusviranomaisen on säädetty yhdeksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) valvontaviranomaiseksi. Kemikaaliturvallisuuslain tavoitteena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on laadittu vuonna 2024 erillinen Kemikaalivalvontasuunnitelma, joka toimii valvontasuunnitelmaa täydentävänä liitteenä. Kemikaalivalvontasuunnitelma sisältää kuvauksen pelastuslaitoksen suorittamasta lakisääteisestä kemikaalivalvonnasta ja siihen käytettävistä resursseista.

15 PALONTUTKINTA

Pelastuslain 41 § mukaisesti pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Tiedot palontutkinnasta tallennetaan 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin.

Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

Poliisin on toimitettava poliisilain (872/2011) 6 luvun 1 §:n mukainen poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko. (30.12.2013/1171)

Pohjois-Savon pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa pelastustoiminnan ja erillisen palontutkintaryhmän toimesta, johon kuuluu jäseniä sekä onnettomuuksien ehkäisyn että pelastustoiminnan palveluyksiköistä. Palontutkinnassa tehdään aktiivista viranomaisyhteistyötä alueella.

Palontutkinnasta saatavia tietoja ja syötteitä hyödynnetään onnettomuuskehityksen seurannan kautta sekä myös muutoin suoraan onnettomuuksien ehkäisyn toiminnoissa.

16 VALVONTAYHTEISTYÖ MUIDEN VIRANOMAISTEN JA TAHOJEN KANSSA

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisiin tehtäviin liittyen yhteistyötä muiden viranomaisen kanssa. Viranomaisyhteistyöhön suhtaudutaan erittäin positiivisesti ja sitä pyritään kehittämään jatkuvasti.

Viranomaisyhteistyössä pelastusviranomainen toimii usein asiantuntijaroolissa. Useissa säädöksissä annetaan pelastusviranomaisille oikeus ja velvollisuus antaa lausuntoja valvomansa lainsäädännön (pelastuslaki ja kemikaaliturvallisuuslaki) näkökulmasta. Asiantuntijarooli toteutuu myös esimerkiksi yhteistyöviranomaisten kanssa tehtävillä yhteisillä valvontakäynneillä (peruste valvontakäynnille yhteistyöviranomaisen lainsäädännöstä). Pelastusviranomaisen omasta valvontakäynnistä tehdään aina oma hallintopäätös.

Joidenkin viranomaisten kanssa on tunnistettu rinnakkaisia ja osittain päällekkäisiä valvontavelvoitteita. Pohjois-Savon pelastuslaitos pyrkii erityisesti edellä mainittuun perustuen ja muutoinkin aktiiviseen yhteistyöhön tiedonvaihdossa viranomaisten välillä.

Viranomaisyhteistyön lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä järjestöjen, yhteisöjen ja muiden tahojen kanssa onnettomuuksien ehkäisy työn lakisääteisiin tehtäviin liittyen. Aktiivista yhteistyötä pyritään edistämään ja ylläpitämään, kuitenkin saatavilla olevien resurssien puitteissa.

16.1 Turvallisuus ja kemikaalivirasto

Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES valvoo kemikaaliturvallisuuslain 390/2005 mukaisesti kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia. Lupaa kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin haetaan kirjallisesti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes). Tukesin tulee lupahakemusta

käsitellessään pyytää lausunto muun muassa pelastusviranomaiselta. Pelastusviranomainen antaa lausuntoja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston esittämiin lausuntopyyntöihin.

Pelastusviranomainen osallistuu mahdollisuuksien mukaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittamiin laajamittaiseen vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia koskeviin tarkastuksiin, saatuaan kutsun em. tarkastustilaisuuteen.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 32 § velvoittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimittamaan tiedon laajamittaisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupapäätöksestä myös pelastusviranomaiselle. Ennen turvallisuusselvityskohteen lupapäätöksen johtopäätösten ilmoittamista Tukesin on varattava pelastusviranomaiselle mahdollisuus esittää mielipiteensä turvallisuusselvityksestä. Tukesin on myös toimitettava turvallisuusselvitystä koskevat johtopäätökset tiedoksi pelastusviranomaiselle samoin kuin tehtävistä käyttöönottotarkastuksista ja tarkastusohjelman mukaisista tarkastuksista. Tarkastuksista ilmoittamisvelvoite koskee myös hyväksytyjä tarkastuslaitoksia. Samaisessa asetuksessa on myös säädetty toiminnanharjoittajan veloitteesta ilmoittaa pelastusviranomaiselle öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta, joka on pelastusviranomaisen tarkastettava kolmen kuukauden sisällä.

Räjähteiden valmistusta ja varastointia valvoo Tukes (819/2015). Tukesin on räjähteiden valmistuksen tai varastoinnin lupahakemuksen käsittelyn tueksi pyydettävä pelastuslaitokselta lausunto. Lisäksi lupapäätöksestä tulee toimittaa tieto pelastuslaitokselle. Tukesin on ilmoitettava käyttöönottotarkastuksesta pelastusviranomaiselle ja lisäksi toimitettava tarkastuskertomus pelastusviranomaisen käyttöön.

Pelastuslain 379/2011, 81 § mukaan pelastusviranomaisen suorittaessa pelastuslain mukaista valvontatehtävää havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen veloitteiden toteuttamisessa ja arvio puutteiden aiheuttavan vakavaa varaa henkilöturvallisuudelle ja puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

Laki pelastustoimen laitteista 10/2007 17 § velvoittaa pelastusviranomaisen ilmoittamaan palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Valtioneuvoston asetuksen kaivosturvallisuudesta 1571/2011 17 § ja 18 § mukaan kaivosviranomaisen on ilmoitettava kaivoksen tarkastuksesta sekä toimitettava tarkastuskertomus asianomaiselle pelastusviranomaiselle. 1.1.2011 alkaen Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii kaivosviranomaisena.

Tukes valvoo osaltaan yleisötilaisuuksia ja kuluttajaturvallisuutta. Yhteistyö pelastuslaitosten ja Tukesin välillä perustuu yhteisiin käytäntöihin ja sopimuksiin.

16.2 Rakentamisen ja suunnittelun ohjaus (kaavoitus asiat)

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen yhteistyötä kuntien kaavoitusta koskevissa asioissa. Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana kaavoja koskevissa asioissa ja

kommentoi/tarkastelee esimerkiksi seuraavia asioita: alueen saavutettavuus, sammutusveden saanti, pelastustoiminnan tilantarve, onnettomuusriskityypit, tapahtuneet onnettomuudet, riskialueet ja pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen huomioimisen vaikutukset.

Pelastusviranomaisen antaa kaavoituksesta vastaavan viranomaisen pyynnöstä lausuntoja kaavoitukseen.

16.3 Rakentamisen ja suunnittelun ohjaus (kuntien rakennusvalvontaviranomaiset)

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee osana onnettomuuksien ehkäisyn palvelujaan rakentamisen ja suunnittelun ohjausta. Rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen palveluilla edesautetaan rakennetun ympäristön turvallisuutta sekä turvataan pelastuslaitoksen operatiivisen henkilöstön (pelastus ja ensihoito) toimintamahdollisuuksia kohteissa.

Rakentamisen ja suunnittelun ohjauksessa keskitytään pelastuslain sekä Ympäristöministeriön asetuksen 848/2017 ja 927/2020 mukaisiin palo- ja pelastusturvallisuutta koskeviin asioihin, esimerkiksi:

- poistumistiet ja varatiet
- pelastustiet
- pelastustoimen laitteet
- savunpoistojärjestelmä
- pelastushenkilöstön toimintaedellytykset, kuten sammutusvesi ja sammutusreitit
- ensihoitohenkilöstön toimintaedellytykset
- kemikaaliturvallisuus (pelastusviranomaiselle kuuluvat asiat)
- viranomaisverkko
- väestönsuojat

Pelastusviranomaisen tekee yhteistyötä alueen rakennusvalvontaviranomaisten kanssa ja toimii lausunnon antajana rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä. Rakennusluvan myöntää aina toimivaltainen viranomaisen eli kyseisen kunnan rakennusvalvontaviranomainen, sisältäen myös palo- ja pelastusturvallisuuden asiat.

Pelastusviranomaisen ei neuvottele poikkeamisesta asetuksen 848/2017 ja 927/2020 määräyksistä, rakennuspaikkakohtaista erillisvarmentamisista tai niihin liittyvistä lausunnoista. Näissä asioissa asiakkaan tulee olla yhteydessä toimivaltaiseen viranomaiseen eri rakennusvalvontaviranomaiseen. Tarvittaessa pelastusviranomaisen lausuu näistä asioista rakennusvalvontaviranomaiselle heidän pyynnöstään.

Rakennuslupakäsittelyssä yhteisesti rakennusvalvontaviranomaisen kanssa käsiteltäviä kohteita ovat esimerkiksi:

- hoiva- / hoitolaitokset
- rakennukset, joissa on tuettua asumista
- senioritalot
- poistumisturvallisuusselvityskohteet ja muut aluehallintoviranomaiselle ilmoitus- tai lupavelvolliset kohteet
- kokoontumis- ja liiketilat (sisältää mm. koulut ja päiväkodit)

- majoitus- ja ravitsemustoiminta ja leirintäalueet (myös tilapäiset)
- kulttuuriomaisuutena suojellut kohteet
- vaativat ja kooltaan suuret tuotanto- ja varastotilat
- palo- ja räjähdysvaaralliset tilat (ilmoitusvelvolliset)
- maatilat, joille alueellinen ympäristökeskus on antanut luvan

Rakennusvalvontojen kanssa tehdään yhteistyötä rakennushankkeen aikaisten tarkastusten/erityisten palotarkastusten kanssa valvontasuunnitelman aihetta kuvaavan luvun mukaisesti.

Rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen lisäksi pelastusviranomaisen tekee yhteistyötä rakennusvalvontojen kanssa määräaikaisessa valvonnassa. Pelastusviranomaisen tekee määräaikaisessa valvonnassa havaitsemistaan asioista pelastuslain 81 § mukaisia ilmoituksia rakennusvalvonnoille ja tekee muutoinkin yhteistyötä rakennusten käytönaikaisessa valvonnassa.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta.

16.4 Rakentamisen ja suunnittelunohjaus (ulkoiset asiakkaat)

Pelastusviranomaisen tekee rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen yhteistyötä alueen rakennusvalvontaviranomaisten lisäksi ulkoisten asiakkaiden kanssa. Rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen palveluilla edesautetaan rakennetun ympäristön turvallisuutta sekä turvataan pelastuslaitoksen operatiivisen henkilöstön (pelastus ja ensihoito) toimintamahdollisuuksia kohteissa.

Pelastusviranomaisen tarkastaa ja lausuu paloteknisten laitteistojen (paloilmoittimen elinkaarikirjat sekä automaattisen sammutuslaitteiston toteutusprotokollat) asiakirjoista osana rakentamisen ja suunnittelun ohjausta.

Eriyiset palotarkastusta koskevan valvontasuunnitelman mukaisesti pelastusviranomaisen voi pyydetessä suorittaa myös ennakkokatselmuksen rakennuksen käyttöönottoon liittyen.

Pelastusviranomaisen tarjoama rakentamisen ja suunnittelun ohjaus on neuvovaa ja ohjaavaa asiantuntija työtä. Pelastusviranomaisen ei suorita paloteknistä suunnittelua taikka muuta rakentamista koskevaa suunnittelutyötä. Suunnittelua tekeville tahoille, kuten pääsuunnittelijoille, arkkitehdeille sekä paloteknisille suunnittelijoille tarjotaan neuvovaa ja ohjaavaa asiantuntija-apua tarpeen mukaan. Hankkeisiin liittyvän neuvonnan ja ohjauksen määrä tarkastellaan tapauskohtaisesti.

Tarvittaessa rakennushankkeen laajuuden ja vaativuuden mukaan hankkeeseen ryhtyvän tulee käyttää ulkopuolista paloturvallisuuden asiantuntijaa. Vähintään kaikkiin paloteknisesti vaativan luokan hankkeisiin tulisi pelastusviranomaisen näkökulmasta käyttää pätevää paloteknistä suunnittelijaa. Jos hankkeelle on määritetty palotekninen suunnittelija, hän toimii paloteknisissä asioissa hankkeen yhteyshenkilönä pelastusviranomaisen suuntaan.

16.5 Poliisi

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen yhteistyötä Itä-Suomen Poliisin kanssa.

Poliisi toimii lain mukaan lupaviranomaisena ammattimaisia ilotulitusnäytöksiä koskevissa lupa-asioissa. Poliisiin pyytää lausuntoa ammattimaisten ilotulitenäytösten järjestämisestä pelastusviranomaiselta. Lisäksi poliisin toimittaa päätöksestään kopion pelastusviranomaiselle. (819/2015, 61 §). Pelastusviranomainen antaa lausuntoja edellä mainittuun ilotulitusnäytöksen lupaprosessiin liittyen.

Ampuma-aseasetuksen (145/1998) 10 §:ssä säädetään asealan elinkeinoluvan hakemisesta. Hakemukseen on liitettävä sen kunnan palo- ja pelastusviranomaisen sekä poliisilaitoksen lausunto, jonka alueella asealan elinkeinoa aiotaan harjoittaa. Pelastusviranomainen antaa lausuntoja edellä mainittuun ilotulitusnäytöksen lupaprosessiin liittyen.

Pelastuslaitos tekee yleisötapahtumiin ja tapahtumaturvallisuuteen liittyvää yhteistyötä Poliisin kanssa. Pelastusviranomainen tekee isompiin yleisötapahtumiin liittyen suunnittelua yhteistyössä poliisin ja tapahtumajärjestäjän kanssa. Yleisötapahtumien pelastussuunnitelmista ja niiden käsittelystä tiedotetaan Poliisia, kun kyseessä on merkittävä yleisötapahtuma tai erityispiirteitä. Suurempiin tapahtumiin liittyen tehdään myös yhteistarkastuksia.

Pelastuslaitos osallistuu sovittaessa yhteisiin teemallisiin tarkastuksiin poliisin ja muiden viranomaisten kanssa. Pelastusviranomainen antaa pyydettäessä myös muita lausuntoja poliisille. Lisäksi Poliisin kanssa tehdään viranomaisyhteistyötä valvontatoiminnan tietyissä erikseen määritellyissä tilanteissa.

16.6 Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimi sekä ympäristöterveydenhuolto

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen sekä ympäristöterveydenhuollon viranomaiset ovat velvollisia tekemään pelastuslain 42 § mukaisia ilmeisen palovaaran tai muun onnettomuusriskin ilmoituksia pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen käsittelee saapuneet ilmoitukset ja tekee aktiivista yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen sekä ympäristöterveydenhuollon viranomaisten kanssa. Näissä tapauksissa on usein monen viranomaisen valvontavastuulle kuuluvia asioita ja moniviranomaisyhteistyölle merkittävä tarve.

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan, mikäli alueen pelastustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännöksen estämättä viipymättä ilmoitettava asiasta hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle. Pelastusviranomainen tekee näitä ilmoituksia lain vaatimalla tavoin, kun kohtaa valvontatoiminnassaan tällaisen tilanteen.

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan muun muassa palo- ja pelastustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat

tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Pelastusviranomaisen tekee näitä ilmoituksia lain vaatimalla tavoin, kun kohtaa valvontatoiminnassaan tällaisen tilanteen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n mukaan, jos pelastuslaitoksen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, pelastuslaitoksen palveluksessa olevan on tehtävä ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta salassapitosäännösten estämättä viipymättä. Pelastusviranomaisen tekee näitä ilmoituksia lain vaatimalla tavoin, kun kohtaa valvontatoiminnassaan tällaisen tilanteen.

Yhteistyötarpeet voi tulla esille esimerkiksi valvontatyön yhteydessä havaittujen eläinten hoitamiseen liittyvien epäkohtien myötä. Tällöin pelastusviranomaisen velvollisuus on tehdä eläinsuojeluilmoitus kunnan eläinlääkärille. (Eläinsuojelulaki 247/1996.) Pelastusviranomaisen tekee näitä ilmoituksia lain vaatimalla tavoin, kun kohtaa valvontatoiminnassaan tällaisen tilanteen.

Majoitushuoneistoja koskevat ilmoitukset ja niihin liittyvät valvontakäynnit on ilmoitettava pelastusviranomaiselle (Terveysuojelulaki 763/1994 15 §). Pelastusviranomaisen tekee yhteistyötä edellä mainittujen ilmoitusten suhteen. Ympäristöterveysvalvonnan kanssa tehdään lisäksi yhteistyötä esimerkiksi yleisötapauksissa ja kemikaaliturvallisuudessa.

16.7 Sosiaali- ja terveystoimen valmiuskeskus

Pelastuslaitos tekee onnettomuuksien ehkäisy yhteistyötä alueen sosiaali- ja terveystoimen valmiuskeskuksen kanssa. Yhteistyö koskee erityisesti yleisötapauksien turvallisuutta ja pelastussuunnitelmien käsittelyä, josta tiedotetaan sosiaali- ja terveystoimen valmiuskeskusta.

16.8 Yleiset palvelut/Alueen ensihoitopalvelut

Pelastuslaitos tekee onnettomuuksien ehkäisy yhteistyötä alueen ensihoitopalveluiden kanssa. Yhteistyö koskee erityisesti yleisötapauksien turvallisuutta ja pelastussuunnitelmien käsittelyä, josta tiedotetaan alueen ensihoidon johtoa. Yleisötapaukseen liittyen osallistutaan myös yhteiseen suunnittelutyöhön. Lisäksi suuria yleisötapauksia koskien tehdään yhteistarkastuksia.

Ensihoidon kanssa tehdään muutenkin yhteistyötä valvontatoimintaa koskien esimerkiksi paloriskivalvonnan osa-alueella molempiin suuntiin toimijoiden välillä.

16.9 Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI)

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä toimintaansa valvovan viranomaisen eli Itä-Suomen aluehallintoviraston (ISAVI) kanssa. Erityisesti yhteistyö koskee AVI:n lakisääteistä valvontatoimintaa, jossa huomioidaan osaltaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisy ja edelleen valvontatoiminnan kokonaisuus. Valvontavastuusta vastaa ISAVI:n pelastustoimen ja varautumisen vastuualueen henkilöstö.

ISAVI:n pelastustoimen ja varautumisen kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi pelastusviranomaisen antaa tarvittaessa lausuntoja seuraavien toimialojen asioissa:

- yksityisten terveystalvelujen luvat
- oikeusturva ja luvat
- ympäristöluvut
- alkoholin anniskeluluvat

Pelastuslaitos osallistuu lisäksi pyydettyä tarkastuksille aluehallintoviranomaisen kanssa.

Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun STM:n (1053/2011) asetuksen mukaan lupahakemukseen ja toiminnan aloittamista koskevaan ilmoitukseen on liitettävä pelastusviranomaisen lausunto. Pelastuslaitos antaa lausunnon AVI:n pyynnöstä. Lähtökohtaisesti lausunto annetaan ylimääräisen palotarkastuksen suorittamisen ja pöytäkirjan kautta.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi aluehallintovirastolle (työsuojelu). Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta.

16.10 Pohjois-Savon Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Yhteistyötä tehdään valvontatoimintaa koskien ja erityisesti ympäristönsuojelun näkökulmasta molempiin suuntiin huomioiden myös pelastuslain 81 § mukaiset ilmoitukset.

Pelastusviranomaisen antaa lisäksi pyydettyä lausuntoja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvontaan liittyvistä asioista.

Patoturvallisuuslain 494/2009, 14 § mukaisesti patoviranomaisen on varattava pelastusviranomaiselle tilaisuus tulla kuulluksi ennen padon luokittelupäätöksen tekemistä ja asiakirjojen hyväksymistä. Päätös ja myös päivitetty vahingonvaaraselvitys on annettava tiedoksi pelastusviranomaiselle.

16.11 Kuntien ympäristöviranomaiset

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä alueensa kuntien ympäristöviranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään valvontatoimintaa koskien molempien viranomaisten välillä huomioiden myös pelastuslain 81 § mukaiset ilmoitukset.

Pelastusviranomaisen valvoo tärkeillä pohjavesialueilla olevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusvelvoitetta ja ilmoittaa tietoonsa tulleet poistetut öljysäiliöt ympäristöviranomaiselle (KTM:n päätös 344/1983). Öljysäiliöitä tarkastavien yritysten toimittamille pöytäkirjoille suoritetaan asiakirjavalvontaa. Asiassa tehdään yhteistyötä kunnan ympäristöviranomaisen kanssa.

Pelastusviranomaisen antaa pyydettyä lausuntoja kunnallisen ympäristöviranomaisen ympäristölupiin.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 36 § velvoittaa pelastusviranomaisen toimittamaan tekemänsä päätökset ja tarkastuspöytäkirjat vähäisestä kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tiedoksi ympäristönsuojeluviranomaiselle. Sama velvoite koskee myös päätöksiä kemikaalien tilapäisestä vähäisestä toiminnasta.

Valtioneuvoston asetuksen kaivannaisjätteistä 190/2013, 5 § mukaan ympäristölupaviranomaisen on pyydettävä kohteen sisäisestä pelastussuunnitelmasta pelastusviranomaisen lausunto. Velvoite koskee suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäistä pelastussuunnitelmaa. Valvontaviranomaisen on lisäksi toimitettava sisäiseen pelastussuunnitelmaan tehdyt tarkistukset pelastusviranomaiselle. Lisäksi lupaviranomaisen on toimitettava lupapäätös ja hakemukseen liittyvät pelastussuunnitelmaa koskevat muut asiakirjat pelastusviranomaiselle huomioon otettavaksi niiden toimialalla tehtäviä suunnitelmia varten (esim. ulkoinen pelastussuunnitelma).

Pelastusviranomaisen pyrkii yhteistyössä alueen ympäristöviranomaisten kanssa järjestämään yhteistyötapaamisen puolivuositain vuorottelevan järjestämisvastuun periaatteella.

16.12 Hätäkeskuslaitos

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee yhteistyötä hätäkeskuslaitoksen ja Kuopion hätäkeskuksen kanssa.

Pelastusviranomaisen hyväksyy paloilmoittimen elinkaarikirjoja ja lähettää sen asiakkaalle allekirjoitettuna. Elinkaarikirjaan kirjataan pelastuslaitoksen vaatimukset paloilmoittimelle. Paloilmoittimen elinkaarikirja toimitetaan asiakkaan lisäksi paikalliselle rakennusvalvontaviranomaiselle sekä Hätäkeskuslaitokselle. Pelastusviranomaisen lähettää hyväksynnän paloilmoittimen käyttöönotolle Hätäkeskuslaitokselle sekä tiedoksi asiakkaalle. Hyväksynnässä määritellään pelastuslaitoksen hälytysvaste ko. kohteeseen.

Hätäkeskuksen kanssa tehdään myös muuta valvonta- ja onnettomuuksien ehkäisytoimintaan liittyvää yhteistyötä, kuten tiedotetaan hätäkeskusta isojen yleisötapauksien ja niiden pelastussuunnitelmien osalta.

16.13 Tarkastuslaitokset

Pelastusviranomaisen osallistuu mahdollisuuksien mukaan tarkastuslaitosten suorittamiin automaattisen paloilmoittimen ja sammutuslaitteiston käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksiin, saapuneen ilmoituksen perusteella.

Pelastuslaitos suorittaa saapuneille automaattisen paloilmoitin ja sammutuslaitteiston käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksien pöytäkirjoille asiakirjavalvontaa ja tarvittaessa suorittaa ko. valvontakohteissa ylimääräisen palotarkastuksen, jos asiakirjan sisältö sitä edellyttää.

Laki pelastustoimen laitteista 10/2007, 13 § velvoittaa tarkastuslaitosta ilmoittamaan alueen pelastusviranomaiselle tarkastustoiminnassaan havaitsemista vakavista puutteista, jotka koskevat palonilmaisulaitteistoa tai automaattista sammutuslaitteistoa.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 32 § velvoittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimittamaan tiedon laajamittaisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin lupapäätöksestä myös pelastusviranomaiselle. Ennen turvallisuusselvityskohteen lupapäätöksen johtopäätösten ilmoittamista Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on varattava pelastusviranomaiselle mahdollisuus esittää mielipiteensä turvallisuusselvityksestä. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on myös toimitettava turvallisuusselvitystä koskevat johtopäätökset tiedoksi pelastusviranomaiselle samoin kuin tehtävistä käyttöönottotarkastuksista ja tarkastusohjelman mukaisista tarkastuksista. Tarkastuksista ilmoittamisvelvoite koskee myös hyväksytyjä tarkastuslaitoksia.

16.14 Muut yhteistyötahot

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee edellä mainittujen tahojen lisäksi onnettomuuksien ehkäisyn ja valvontatoiminnan osalta monipuolista yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa. Viranomaisyhteistyötä ja muuta yhteistyötä kehitetään jatkuvasti ja uusia yhteistyötahoja tarkastellaan.

Pelastuslaitos osallistuu sovittaessa moniin erilaisiin yhteisiin tarkastuksiin esimerkiksi Valviran, Liikenteen turvallisuusvirasto Traficom, Huoltovarmuuskeskuksen, Onnettomuustutkintakeskuksen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Tullin, Säteilyturvakeskuksen ja mahdollisten muiden tahojen kanssa.

Lisäksi onnettomuuksien ehkäisyn ja valvontatoiminnan yhteistyötä tehdään laajasti erilaisten alueella toimivien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

17 VALVONTAA SUORITTAVAT VIRANHALTIJAT

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella onnettomuuksien ehkäisyn toimintoja suorittavat kaikki pelastuslaitoksen pelastusjohtajan nimeämät viranhaltijat. Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn järjestämisestä ja toteutustavasta vastaa pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö.

Lähtökohtaisesti koko pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuu erityisesti määräaikaisen valvontatoiminnan suoritteisiin. Määräaikaisen valvontatoiminnan suoritteiden tarkempi työnjako tehdään riskienhallintapäällikön johdolla tiiviissä yhteistyössä pelastustoiminnan yksikön ja erityisesti alueiden palopäälliköiden kanssa. Lähtökohta on, että vaativan määräaikaisen valvonnan toimenpiteitä suorittavat päätoimiset palotarkastajan ja päällystöviranhaltijat.

Määräaikaisen valvonnan lisäksi suoritettavat muut pelastuslain mukaiset lakisääteiset onnettomuuksien ehkäisyn tehtävät suoritetaan päätoimisten palotarkastajien ja päällystöviranhaltijoiden toimesta riskienhallintapäällikön määrittämän vastuualuejaon mukaisesti.

Onnettomuuksien ehkäisyn alueelliseen ja kansalliseen yhteistyöhön osallistutaan aktiivisesti. Yhteistyö toiminta suoritetaan riskienhallintapäällikön määrittämien vastuujakojen mukaisesti.

18 VALVONNAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Valvonnan toteutumista arvioidaan palotarkastusohjelmasta saatavien tilastojen perusteella säännöllisesti riskienhallintapäällikön toimesta. Riskienhallintapäällikön lisäksi esihenkilöt suorittavat seurantaan omien vastuualueidensa mukaisesti. Lisäksi pelastuslaitos arvioi valvonnan toteutumista osana omavalvontansa kokonaisuutta.

Pelastusviranomaisen raportoi lisäksi valvonnan toteutumisesta hyvinvointialueen sisällä hyvinvointialueen sisäisten määrittelyjen mukaisesti.

Lisäksi valvontatoiminnan kokonaisuutta voidaan arvioida erilaisten mittareiden avulla, joissa hyödynnetään pelastustoimen kansallista tilastointi järjestelmää PRONTO: a. Alla olevassa taulukossa on mainittu esimerkkejä valvonnan arvioinnissa käytettävistä mittareista. Vaikuttavuuden arviointia pyritään kehittämään omatoimisesti ja huomioiden valtakunnallinen kehitystyö.

Mittari	Lisätiedot
Henkilövahingot tulipaloissa	Palokuolemat ja vakavat loukkaantumiset
Osuus asuinrakennuspaloista, joissa ei ole ollut palovaroitinta [%]	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa erillisissä pien-, rivi- ja ketju- sekä asuinkerrostaloissa
Rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen määrä valvontasuunnitelman mukaisissa ryhmissä suhteutettuna asukasluukuun [1/as*a]	A1-A8
Osuus kaikista rakennuspaloista ja rakennuspalovaaroista, joissa alkusammutusta yritettiin	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa
Osuus asuinrakennuspaloista ja asuinrakennuspalovaaroista, joissa alkusammutusta yritettiin	Tarkastelut aineiston sallimissa rajoissa
Tarkastusprosentti	Määräaikaisen valvonnan toteuma.
Palotarkastajan oma arviointi tekemistään palotarkastuksista	Kerätään vuosittain
Onnettomuuksien ehkäisyyn käytetyt resurssit suhteessa asukasluukuun [htv/as]	Vertailukohtana muut alueet tai valtakunnallinen keskiarvo

19 VALVONTATYÖN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Pelastuslaitoksen tärkeimpiä kehittämiskohtia valvontatoiminnassa on valvontatoimien tasapuolinen mitoittaminen valvontatyöhön osallistuvan henkilöstön kesken.

Valvontatoimia jaettaessa pyritään huomioimaan henkilöstön muut tehtävät pelastuslaitoksella ja mitoittamaan henkilökohtaiset suoritteet kokonaisuus huomioiden. Muuttuvat työmenetelmät ja säädösperusta edellyttävät myös henkilöstön täydennyskoulutusta ja henkilöstön kehittämissuunnitelman tekemistä.

Valvontakäyntien suunnittelua on tehostettu vuoden 2024 aikana ja sitä jatketaan aktiivisesti erityisesti vuorojen tuottaman valvontatoiminnan suhteen. Onnettomuuksien ehkäisyn toimintoja tehostetaan mahdollisimman paljon, jotta toiminnassa päästään pysyvästi tilanteeseen, jossa määräaikainen valvontatoiminta suunnitellaan ja suoritetaan kalenterivuoden marraskuun loppuun mennessä.

Nykyisen käytössä olevan palotarkastusohjelma tullaan vaihtamaan osana kansallista onnettomuuksien ehkäisyn järjestelmä hanketta, jossa kehitetään kaikkien pelastuslaitosten yhteinen valvontasovellus. Pohjois-Savon pelastuslaitos on osallistunut järjestelmän kehittämiseen aktiivisesti vuodesta 2023 asti ja vuoden 2024 aikana 100 % palotarkastajan työpanoksella (hanketyössä). Hanketyöntekijä tulee jatkamaan hankkeessa vuoden 2026 loppuun. Pelastuslaitos toimii myös järjestelmän käyttöönoton pilotti laitoksena. Uuden palotarkastusjärjestelmän käyttöönotto on merkittävä kehitysaskel ja tarpeellinen pelastuslaitoksen valvontatoiminnan nykyaikaistamiseksi ja sujuvan sekä laadukkaan valvontatoiminnan turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Palotarkastajien työn sisältöä on tarkennettu ja tehostettu vuonna 2024. Vastuualueet on ryhmitelty uusiksi noudattamaan kansallista onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden kokonaisuutta. Alueelliseen ja kansalliseen työhön on aktivoiduttu ja toimintoja onnettomuuksien ehkäisyn lakisääteisten tehtävien jokaisella osa-alueella kehitetty. Aloitettua kehitystyötä jatketaan vuoden 2025 aikana.

Pelastuslain mukaisen ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä veloitteen täyttämiseksi on vuoden 2024 aikana tarkennettu ja tehostettu päivystävän palotarkastajan toimintoa. Päivystävän palotarkastajan toiminnon kehittämistä ja optimointia jatketaan vuonna 2025.

Onnettomuuksien ehkäisyn määräaikaisen valvonnan lisäksi suoritettavien lakisääteisten toimintojen ja vastuualueiden kehittämistä on tehty laajasti vuoden 2024 aikana sisältäen toimintojen tehostamista, ohjeiden päivitystä ja luontia, verkkosivujen päivittämistä, viranomaisyhteistyön aktivoimista ja tehostamista jne. Näitä aloitettuja sekä aiheeseen liittyviä kehittämistoimenpiteitä jatketaan vuonna 2025.

20 VALVONTASUUNNITELMAAN VAIKUTTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- 1) Pelastuslaki 379/2011 päivityksineen
- 2) Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005
- 3) KTM päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983

- 4) VN asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015
- 5) Kuntalaki 410/2015
- 6) Hallintolaki 434/2003
- 7) Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019
- 8) Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007
- 9) Korkolaki 633/1982
- 10) VN asetus poistumisturvallisuusselvityksestä 292/2014
- 11) VN asetus pelastustoimesta 407/2011
- 12) SM asetus väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta 506/2011
- 13) Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
- 14) Laki pelastustoimen laitteista 10/2007
- 15) VN asetus kaivosturvallisuudesta 1571/2011
- 16) Ampuma-aseasetus 145/1998
- 17) Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012
- 18) Terveysturvallisuuslaki 763/1994
- 19) Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- 20) Vanhuspalvelulaki 980/2012
- 21) Lastensuojelulaki 417/2007
- 22) STM asetus yksityisistä sosiaalipalveluista 1053/2011
- 23) Patoturvallisuuslaki 494/2009
- 24) VN asetus kaivannaisjätteistä 190/2013
- 25) Kemikaaliasetus 675/1993
- 26) VN asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta 819/2015
- 27) Öljyvahinkojen torjuntalaki 1673/2009
- 28) Eläinsuojelulaki 247/1996
- 29) MMM asetus Tuettavaa rakentamista koskevista paloteknistä vaatimuksista 474/2014
- 30) Kaivoslaki 621/2011
- 31) Laki pelastustoimen laitteista 10/2007
- 32) Kielilaki 423/2003
- 33) Saamen kielilaki 1086/2003
- 34) Henkilötietolaki 523/1999
- 35) Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annettu laki 13/2003
- 36) Laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003
- 37) Hyvinvointialuelaki 611/2021
- 38) Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista 856/2012

LIITTEET

- Liite 1** **Valvontakohteiden tarkastusvälit**
- Liite 2** **Turvallisuusviestintäsuunnitelma**
- Liite 3** **Kemikaalivalvontasuunnitelma**